

Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2015 - 2019 Osa I

Strategiset päämäärät ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi, johtamisjärjestelmä sekä resurssit

Dnro Evira/4162/0410/2014

Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma (VASU) 2015 - 2019, osa I

Sisällys

1	ESIPUHE	3
2	TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSET	4
3	STRATEGISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET	9
3.1	Elintarvikeketjun valvonnan strategiset päämäärät	9
3.2	Elintarvikeketjun valvonnan viranomaisten strategiset tavoitteet	9
3.3	Toimenpiteet strategisten tavoitteiden ja kriittisten menestystekijöiden saavuttamiseksi vuosina 2015 - 2016.....	11
4	ELINTARVIKEVALVONTAKETJUN JOHTAMISJÄRJESTELMÄ	13
4.1	Elintarvikeketjun valvonnan suunnittelu	13
4.1.1	Yleiset periaatteet.....	13
4.1.2	Aluehallintoviranomaisten ohjaus	14
4.1.3	Kunnallisten viranomaisten ohjaus	15
4.2	Elintarvikevalvontaketjun ydinprosessit ja niiden alaprosessit	16
4.3	Valvontajärjestelmän tehokkuuden ja vaikuttavuuden varmistaminen	16
4.3.1	Johtaminen.....	16
4.3.2	Indikaattorit ja mittarit.....	17
4.3.3	Ketjuauditoinnit	19
4.3.4	Osaamisen johtaminen	19
4.3.5	Tiedonhallinta ja tiedolla johtaminen	20
4.3.6	Asiakkuuksien hallinta ja asiakaspalaute	22
5	ELINTARVIKEVALVONTAKETJUN RESURSSIT	23
	Liitteet	25
	Liite 1. Kasvintuotannon edellytysten ja kasvinterveyden toimenpiteet 2015 - 2016	25
	Liite 2. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin painopisteet 2015 – 2016	27
	Liite 3. Elintarviketurvallisuuden toimenpiteet 2015 - 2016	28
	Liite 4. Ydinprosessien indikaattorit ja mittarit.....	30
	Kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys	30
	Eläinten terveys ja hyvinvointi.....	31
	Elintarviketurvallisuus	33
	Liite 5. Valtakunnallinen eläinlääkintähuollon ohjelma (EHO)	35

1 ESIPUHE

Euroopan unionin asetuksella (EY) N:o 882/2004¹ (valvonta-asetus) on annettu yleiset säännökset unionin ja jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten suorittamaa rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä, eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevan lainsäädännön virallista valvontaa varten.

Asetuksen 41 artiklan mukaan kunkin jäsenvaltion on laadittava kokonaisvaltainen monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma, jolla varmistetaan valvonta-asetuksen ja EU:n yleisen elintarvikeasetuksen (EY) N:o 178/2002² tehokas täytäntöönpano.

Suomen elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma (VASU) vahvistettiin ensimmäisen kerran vuonna 2007. Nyt vahvistettavaa suunnitelmaa on tarkistettu ja kehitetty vuosiraportoinnin yhteydessä esiin tulleiden valvonnan kehittämistarpeiden ja toimenpide-ehdotusten sekä Euroopan komissiolta, valvontaketjun viranomaisilta ja sidosryhmiltä saadun palautteen ja kehittämissuhteiden perusteella.

VASU on jaettu kahteen osaan, joista ensimmäisessä osassa kuvataan elintarvikevalvontaketjun strategiset tavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen valvontaohjelma (EHO) on ensimmäisen osan liitteenä. Toisesta osasta löytyvät valvonnan kuvaukset. Kuvaukset viedään vähitellen Eviranet ekstranetjärjestelmään ja ne muodostavat pohjan elintarvikeketjun valvonnan toimintakäsikirjalle. Elintarvikkeiden valvontaohjelma on yhdistetty kokonaan VASUun eikä sitä enää julkaista erillisenä asiakirjana. Kunnallisen elintarvikevalvonnan suunnitelman laatiminen ohjeistetaan tarkemmin Eviranetissä.

Valvonnan strategiset tavoitteet on päivitetty vastaamaan Eviran uutta strategiaa sekä maa- ja metsätalousministeriön ja Eviran toiminta- ja taloussuunnitelmia. Kunkin valvontasektorin valvonnan vaikuttavuudelle ja toiminnallisuudelle asetettuja tavoitteita ja toimenpiteitä on täsmennetty ottaen huomioon vaikuttavuudelle ja valvontajärjestelmän toiminnallisuudelle asetetut strategiset tavoitteet.

Suunnitelmakausi on viisi vuotta. Valvonta-asetuksen soveltamisalan lisäksi valvontasuunnitelma kattaa myös muun Eviran toimialaan kuuluvan valvonnan ja siihen liittyvän laboratoriotoinnin keskus-, alue- ja paikallishallinnon tasoilla. Kunnallisten eläinlääkäripalvelujen järjestäminen on kuvattu vain EHOssa.

Valvontasuunnitelma on laadittu sellaiseen muotoon, että se toimii samalla valvontaketjun kuvauksena ja käsikirjana valvontahenkilöstölle koko valvontaketjussa. Valvontasuunnitelma tarjoaa valvontaa koskevaa tietoa myös toimialan tutkimuslaitoksille, valvonnan yhteistyökumppaneille ja muille elintarvikeketjun toimijoille. Valvontasuunnitelma toimitetaan valvonta-asetuksen mukaisesti pyydettyä Euroopan komissiolle.

Vastuu suunnitelman valmistelusta on Eviralla. Suunnitelmaluonnos on käsitelty elintarvikeketjun valvonnan koordinaatioryhmässä, jossa ovat edustettuina kaikki elintarvikeketjun valvonnasta vastaavat toimivaltaiset viranomaiset.

Helsingissä 13.11.2014

Matti Aho
Pääjohtaja

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 882/2004, rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta valvonnasta

² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 178/2002, elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä

2 TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSET

Kansainvälisen kaupan, väestön ja ilmastonmuutosten vaikutukset

Globaali kauppa ja ilmastonmuutos tuovat esille uusia riskejä ja lisäävät vanhojen riskien toteutumisen todennäköisyyttä Eviran toimialalla. Lisääntyvän ja vapautuvan kansainvälisen kaupan myötä ne riskit, jotka ovat tärkeitä eläinten, uusien kasvilajien, elintarvikkeiden, tuotteiden ja tavaroiden tai niiden raaka-aineiden alkuperämaissa, tulevat ajankohtaisiksi myös Suomessa. Lisäksi alkuperämaita voi olla useita. Elintarvikkeiden ja niiden raaka-aineiden hankinnan kansainvälistymisen seurauksena voi syntyä laajoja, useihin maihin ulottuvia ruokamyrkytys-epidemiaita tai elintarvikkeiden kemiallista saastumista, joiden selvittäminen vaatii hyvää kansainvälistä koordinaatiokykyä ja epidemiologista osaamista. Kansainvälistyminen asettaa merkittäviä haasteita myös elintarvikeketjuun liittyvän rikollisuuden ehkäisemiselle. Ilmaston lämpeneminen lisää eläintautien, kasvintuhoojien sekä eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien leviämisen riskiä. Hyönteisvälitteisten tautien sekä tuholaisten arvioidaan lisääntyvän Pohjois-Euroopassa. Muutokset maankäytössä ja luonnonvaraisten eläinten populaatioissa voivat myös edistää eläintautien ja kasvintuhoojien leviämistä.

Ikääntyneiden osuus Suomen väestöstä kasvaa. Tämä muuttaa elintarvikevälitteisen tautien ilmenemisen kirjoa. Kansainvälistyminen muuttaa ruokailutottumuksia ja – tapoja ja tuo mukanaan myös uusia eläintenpitokulttuureja. Ihmisten matkustaminen lisääntyy, mikä lisää osaltaan riskiä uusien eläintautien ja kasvintuhoojien kulkeutumisesta Suomeen.

Ruoan tuotanto kuluttaa luonnonresursseja. Tulevaisuudessa maailman kasvava väestö tarvitsee enemmän ruokaa. Maapallon väestön on arvioitu kasvavan kahdella miljardilla vuoteen 2050 mennessä. Yhä suurempi osa väestöstä nousee köyhyydestä keskiluokkaan, mikä lisää korkealaatuisen proteiinin kulutusta maailmanlaajuisesti. Elintarvikeketjun raaka-aineiden käyttö energian lähteenä niukentaa tarjontaa. Samanaikaisesti syntyy ruokajätettä huomattavia määriä kotitalouksissa, kaupan jakeluportaassa ja elintarviketeollisuudessa. Jätteiden määrän vähentäminen säästää luonnonresursseja ja hillitsee ilmastonmuutosta.

Elintarviketuotannon rakenne ja kuluttajien asenteet

Ruokaa voidaan valmistaa lähellä tuotetuista raaka-aineista, mutta merkittävällä osalla elintarvikkeista tuotantoketju ulottuu useaan maahan. Pitkän elintarviketuotantoketjun elintarviketurvallisuuteen ja ravitsemuksellisuuteen liittyvä riskienhallinta on haasteellisempaa kuin yksinkertaisen ja lyhyen elintarviketuotantoketjun hallinta. Tällöin jäljitettävyyden on erityisen tärkeää. Lähiruoan ja luomuruoan kulutus kasvaa. Luomuruoan kotimainen tuotanto lisääntyy ja lisäksi luomuruokaa tuodaan Suomeen.

Kuluttajat arvostavat elintarvikkeiden turvallisuutta ja elintarvikeketjun toiminnan luotettavuutta ja läpinäkyvyyttä. Kuluttajan kannalta on tärkeää, ettei häntä harhauteta ja että tiedot elintarvikkeesta ovat totuudenmukaisia. Elintarvikkeiden turvallisuuden perustana ovat puhtaat raaka-aineet, hyvä hygienia, kemiallisten ja mikrobiologisten vaarojen hallinta ja näihin liittyvä korkea ammattitaito. Kuluttajan luottamusta lisää luotettava, puolueeton ja avoin valvonta. Osa kuluttajista haluaa kuluttaa omien arvojensa mukaisia tuotteita ja elintarviketeollisuus on kehittämässä omia vastuullisuusjärjestelmiä huomioiden eri kuluttajatyypin tarpeita.

Elintarvikkeet, niiden tuotanto, alkuperä ja valvonta samoin kuin eläinten terveys ja hyvinvointi ja kasvinterveys kiinnostavat kuluttajia. Luotettavan tiedon tarve kasvaa julkisen keskustelun myötä. Kuluttajat odottavat viestinnältä laaja-alaista informaatiota ja toisaalta nopeaa tiedonvälitystä erityistilanteissa. Uudet yhteisölliset viestintämuodot haastavat perinteisiä viestintäkanavia, mikä kannustaa viranomaisia uudenlaiseen viestintään ja vuorovaikutukseen. Sidosryhmäyhteistyön ja viestinnän merkitys lisääntyy.

Maatalouspolitiikka ja maatalouden rakennemuutos

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan seuraavalla ohjelmakaudella 2015 alkaen markkinat ohjaavat entistä enemmän sitä, millaisia maataloustuotteita ja elintarvikkeita tuotetaan. Maatalouspolitiikalla pyritään varmistamaan elintarvikkeiden turvallisuuteen, tuotannon ympäristövaikutuksiin ja eettisyyteen liittyvien tekijöiden yhdenmukaisuus yhteiskunnan ja kansalaisten odotusten kanssa. Elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvä lainsäädäntö kytkeytyy yhä yksityiskohteisemmin yhteisen maatalouspolitiikan toteuttamiseen. Maataloustuotteiden ja tuotantopanosten hintavaihtelut markkinoilla voivat muuttaa nopeasti eri tuotantosuuntien kannattavuutta. Osalla eläintiloista on kannattavuusongelmia. Maatilojen määrä vähenee, keskimääräinen tilakoko kasvaa ja yksittäisiä huomattavan suuria tiloja perustetaan. Tilojen erikoistuminen tiettyyn tuotantovaiheeseen lisääntyy ja alueellista keskittymistä tapahtuu, mikä lisää haasteita eläintautien hallinnalle ja eläinten hyvinvoinnille.

Valtioneuvoston linjauksen mukaisesti julkinen hallinto pyrkii keventämään yrityksiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa. Sääntelytaakkaa kevennetään yksinkertaistamalla voimassa olevan lainsäädännön velvoitteita, karsimalla tarpeettomiksi muuttuneita tai vanhentuneita säädöksiä sekä välttämällä tarpeettoman raskaiden uusien hallinnollisten velvoitteiden asettamista yrityksille ja yrittäjille uudessa lainsäädännössä.

Eviran organisaatioon liittyvä toimintaympäristö

Valtion vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla tavoitellaan työn tuottavuuden parantamista. Myös muilla valtion konsernitason yhteisillä valinnoilla tavoitellaan parempaa tehokkuutta. Näistä toimialariippumattoman tietotekniikan keskittäminen (TORI) ja talous- ja henkilöstöhallinnon prosessien yhtenäistäminen (KIEKU) etenevät jo suunnittelukauden alussa. Myös valtion sektoritutkimuksen organisointia ja rahoitusmallia uudistetaan valtion yhteisten linjausten mukaisesti.

Hallituksen hyväksymällä tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen kokonaisuudistuksella on vaikutusta Eviran tutkimusrahoitukseen vuodesta 2015 alkaen.

Suomen kansantalouden kehitykseen ennustetaan pitkää matalan talouskasvun vaihetta. Valtiontaloudessa tämä tarkoittaa, että käytettävissä olevat resurssit eivät lisäänty. Valtion vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla tavoitellaan työn tuottavuuden parantamista, ja valtion sektoritutkimuksen organisointia ja rahoitusmallia uudistetaan. Kuntaudistuksen ja aluehallinnon järjestelyiden odotetaan tuovan viranomaisvalvonnan rakennetta yksinkertaistavia muutoksia. Kolmansien osapuolten suorittaman valvonnan ja tarkastuksen rooli kasvaa.

Talouden kasvuedellytysten vahvistamiseksi ja julkisen talouden kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi laadittu rakennepoliittinen ohjelma sisältää useita toimenpiteitä, joista ainakin valtiontaloutta, kuntien taloutta sekä koko talouden ja julkisen palvelutuotannon tuottavuuden kasvua koskevat osatavoitteet vaikuttavat myös Eviran toimintaan tulevaisuudessa. Erityisesti kuntien tehtäviä ja velvoitteita koskeva tarkastelu, jonka tavoitteena on löytää 1 miljardin säästö kuntien toimintamenoissa vuoteen 2017 mennessä, on keskeinen Eviran ja muiden viranomaisten työnjaon kannalta samoin kuin hallinnon rakenteita koskeva arviointi johtopäätöksineen. Näitä vaikutuksia ei kuitenkaan tässä vaiheessa ole mahdollista arvioida, kun selvitykset ovat kesken.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi eläinlääkintavahinkojen arviolautakunnasta annetun lain muuttamisesta. Lainmuutoksen tarkoituksena on uudelleensijoittaa lautakunnan tehtävät Eviran yhteyteen 1.9.2014 lukien.

Kansainvälinen yhteistyö

Elintarviketurvallisuuden varmistaminen ei ole mahdollista ilman tiivistä kansainvälistä yhteistyötä. Evira vaikuttaa monipuolisesti EU:n verkostoissa sekä toimialan globaaleissa yhteistyöelimissä sekä toimii aktiivisesti naapurimaiden kanssa.

Tieteellinen tutkimus

Evirassa tehtävään tieteelliseen tutkimukseen vaikuttavat sekä rakenteelliset muutokset sektoritutkimuksen alueella että luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) edelleen kehittäminen. Vuodesta 2015 alkaen LYNET:in toimintaan osallistuvat Luonnonvarakeskus, Suomen Ympäristökeskus SYKE, Evira, Ilmatieteen Laitos IL, Paikkatiedon tutkimus- ja kehittämiskeskus, Geologian tutkimuskeskus GTK sekä Moniteknologinen tutkimus- ja kehittämiskeskus. Tieteellisen tutkimuksen alueella kilpailu tutkimusrahoituksesta kiristyy. Verkottumisen merkitys edelleen kasvaa, mikä näkyy sekä tutkija- että laiteyhteistyössä. Yhteistyötä tehdään yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa tutkimuksen eri alueilla.

Elintarviketurvallisuus

Elintarviketurvallisuus kattaa elintarvikkeiden kemiallisten ja mikrobiologisten vaarojen hallinnan sekä oikeat ja luotettavat elintarvikkeista annettavat tiedot ja pakkausmerkinnät. Suomessa ihmisten terveyden kannalta merkittävimmät elintarvikkeiden mikrobit ovat norovirus, salmonellat, kampylobakteerit, yersiniat, listeriat ja EHEC, joiden seurantaan ja riskinhallintaan on panostettu erityisesti. Ihmisten suomalaista alkuperää olevien salmonella- ja kampylobakteerinfektioiden osalta tilanne on hyvä. Listeria- ja EHEC-infektioiden määrä taas on kasvanut viime vuosina. Lisäksi ulkomaiset pakastemarjat ovat aiheuttaneet vuosittain norovirus- tai hepatiitti-A-tapauksia, joiden johdosta on annettu marjojen kuumennuskehotuksia.

Kemiallisen turvallisuuden osalta seurataan säännöllisesti muun muassa elintarvikkeiden kasvinsuojeluaine- ja eläinlääkejäämiä. Näiden pitoisuudet Suomessa ovat pysyneet pieninä. Lisäksi seurataan muiden kemiallisten aineiden jäämiä, arvioidaan niiden kokonaissaantia sekä annetaan tarvittaessa syöntisuosituksia. Valvonnalla varmistetaan lisäaineiden ja elintarvikkeiden kanssa kosketuksissa olevien materiaalien turvallisuutta sekä pakkausmerkintöjen ja elintarvikkeista annettavien tietojen oikeellisuutta. Ruoan ravitsemuksellista laatua seurataan laboriotutkimuksilla.

Elintarvikkeiden jäljitettävyyden valvonnalla parannetaan kuluttajan luottamusta elintarvikkeiden aitouteen, laatuun ja turvallisuuteen, estetään elintarvikkepetoksia. Elintarvikkeeksi kelpaamattomia tuotteita vedetään pois markkinoilta.

Vastuu elintarvikkeiden turvallisuudesta on toimijoilla, joilla on velvoite seurata toimintaansa ja tuotteitaan omavalvonnassaan. Viranomaisen suorittama virallinen valvonta on riskiperusteista. Valvontaketjun toimivuutta arvioidaan auditoinneilla sekä arvioimalla valvontasuunnitelmia ja analysoimalla valvonnan tuloksia. Elintarvikevalvonnan vaikuttavuutta ja yhdenmukaisuutta on parannettu muun muassa Oiva-järjestelmällä, jota laajennetaan asteittain siten, että se kattaa vähittäismyyntin ja ravintoloiden lisäksi elintarvikealan laitokset ja muut elintarvikehuoneistot.

Elintarviketurvallisuuskriisitilanteisiin varaudutaan ajantasaisilla valmiussuunnitelmilla ja -harjoituksilla. Elinkeinoa kannustetaan luomaan omia vastuullisuusjärjestelmiä. Viranomaisen hyväksymä vastuullisuusjärjestelmä on luotu tuoreelle sianlihalle.

Elintarviketuotantoketjujen ja –kaupan monikansallisuus lisää haasteita tuontielintarvikkeiden elintarviketurvallisuuden hallinnassa ja elintarvikkeiden jäljitettävyydessä sekä lisää kolmansiiin maihin vietävien elintarvikkeiden osalta viranomaisten roolia vientivaatimusten todentamisessa. Vientimarkkinoiden vaihtelut luovat haasteita sekä viranomaisille että vientielinkeinolle.

Elintarvikkeiden turvallisuuden parantamiseksi valtioneuvosto on laatinut selonteon elintarviketurvallisuudesta ja maa- ja metsätalousministeriö zoonoosistrategian. Näiden toimeenpanossa ovat osallisena elintarvikeketjun eri viranomaiset.

Eläinten terveys ja hyvinvointi

Eläintautitilanne Suomessa on kansainvälisesti katsottuna erittäin korkealla tasolla. Suomi on pitkään säilynyt vapaana vakavien helposti leviävien eläintautien epidemioilta, joiden torjuminen veisi paljon resursseja ja joista aiheutuvat tappiot alkutuotannolle ja koko elintarvikeketjulle olisivat merkittäviä. Maassamme esiintyy vain vähän myös sellaisia eläintauteja, joiden vuoksi eläimiä joudutaan lääkitsemään tai rokottamaan säännöllisesti. Tautien esiintyminen ja eläinten jatkuva lääkitseminen muodostavat riskin elintarviketurvallisuudelle, vaikuttavat haitallisesti eläinten hyvinvointiin sekä vähentävät tilojen kannattavuutta.

Lisääntyvä kansainvälinen eläinkauppa ja ihmisten liikkuminen sellaisilla alueilla, joissa eläintauteja esiintyy yleisesti, muodostaa uhkan Suomen hyvälle eläintautitilanteelle ja riskin Suomesta jo hävitettyjen tai kokonaan uusien eläintautien leviämiseksi maahan. Myös kiinnostus eksoottisten eläinlajien pitämiseen on lisääntynyt, eikä näihin lajeihin liittyviä tautiriskejä täysin tunneta. Rakennemuutoksen myötä eläintenpito keskittyy tulevaisuudessa yhä suurempiin yksiköihin ja tilat erikoistuvat eri tuotantovaiheisiin (emakkorengas, multi-site –sikala, vasikoiden välikasvattamot). Näiden muutosten arvioidaan lisäävän niiden tilojen määrää, joilla eläimet elinkaarensa aikana ovat, ja siten myös riskiä tautien leviämisestä tilojen välillä. Toisaalta ketjutetussa tuotannossa suunnitellusti tapahtuvat siirrot voivat myös edistää riskinhallintaa.

Tavoitteena on säilyttää nykyinen hyvä eläintautitilanne. Erityisesti keskitytään ehkäisemään helposti leviävien ja vaarallisten eläintautien esiintymistä maassamme ja varmistamaan, että mahdolliset taudinpurkaukset pystytään hävittämään nopeasti ja tehokkaasti. Erityisinä painopisteinä on mm. lintuinfluenssa, raivotauti ja afrikkalainen sikarutto. Lintuinfluenssa ja raivotauti ovat vakavia zoonooseja, joiden riski on jatkuvasti olemassa, ja afrikkalaisen sikaruton riski on selvästi kasvanut. Valvottavien eläintautien osalta koko maa pyritään edelleen pitämään vapaana erityisesti seuraavista tähän luokkaan kuuluvista eläintaudeista: naudnan BVD -tartunta, sikojen PRRS-tauti, Echinococcus multilocularis -tartunta sekä säilyttämään pohjoiset lohijoet vapaana G.salaris-tartunnasta. Salmonellatartuntojen esiintyvyys tuotantoeläimissä pidetään alle 1 %:n tasolla.

Mikrobilääkkeiden käyttö eläinten lääkinnässä ja karjanomistajien itsensä suorittama eläinten lääkitseminen tulevat todennäköisesti myös lisääntymään. Internetin kautta tai muuten laittomasti maahan tuotujen eläinlääkkeiden riski kasvaa. Elinkeinoon käyttämät ulkomaiset konsultit ja laboratoriopalvelut tulevat lisääntymään. Eläinlääkkeiden käytön tulee jatkossakin olla hallittua, paitsi eläinlääkinnällisistä syistä, myös kansanterveyden ja elintarviketurvallisuuden näkökulmasta. Tavoitteena on, että moniresistenttien mikrobien esiintyvyys säilyy nykyisellään tai jopa vähenee. Eläinlääkkeiden käytön seuranta-tiloilla tehostetaan uuden lainsäädännön myötä ja tämä edellyttää nykyisten seuranta- ja valvontajärjestelmien kehittämistä.

Eläinten hyvinvointi tulee lähitulevaisuudessa olemaan merkittävä kilpailutekijä elintarviketuotannossa ja -kaupassa ja eläinten hyvinvoinnin tila tulee pystyä osoittamaan entistä luotettavammin. Eläinten hyvinvoinnin arviointia pyritään kehittämään yhteistyössä viranomaisien ja tutkijoiden kesken ja uuden tiedon pohjalta kehittämään valvontaa. Myös hyvinvointia edistävien toimenpiteiden ja eläinsuojeluvalvonnan vaikuttavuutta tulee arvioida. Eläinsuojelulain kokonaisuudistuksella, joka toteutunee suunnittelukaudella, pyritään lisäämään eläintenomistajien omaa vastuuta sekä varmistamaan viranomaisille riittävät keinot puuttua eläintenpidon laiminlyönteihin. Tehokkuusvaatimukset asettavat kuitenkin haasteita myös eläinten hyvinvoinnille.

Eläinten terveystilanteen säilyttäminen nykyisellä hyvällä tasolla edellyttää riskien ja uhkien jatkuvaa ennakkointia, ajantasaista lainsäädäntöä, riittävää ja oikein kohdennettuja seuranta- ja valvontaohjelmia, riittäviä diagnostisia valmiuksia sekä toimintaohjeiden ja kriisivalmiussuunnitelmien kattavuuden ja toimivuuden säännöllistä varmistamista. Eläinrekistereiden kehittäminen ja jäljitettävyyden varmistaminen liittyvät kiinteästi muuhun riskinhallintaan, samoin kuin eläinten ja niistä saatavien tuotteiden tuonnin ja viennin tehokas ja oikein kohdennettu valvonta.

Valvonnan suunnitelmallisuutta vahvistetaan edelleen myös alue- ja paikallishallinnossa. Eläinlääkäripalvelujen saatavuutta ja laatua varmistetaan ohjaamalla kuntia niiden tuottamisessa. Elinkeinon vastuulla olevien eläinten terveydenhuoltojärjestelmien kehittämistä yhä useammalle eläinlajille tuetaan käytettävissä olevin keinoin ja edistetään myös terveydenhuoltopalvelujen saatavuutta vastaamaan kysyntää.

Kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys

Elintarvikkeiden ja niiden raaka-aineiden maailmanmarkkinoiden kehittyminen ja muutokset ohjaavat voimakkaasti maatalous- ja elintarviketuotantoa. Nopeat ja suuretkin hintavaihtelut ovat todennäköisesti pysyvä ilmiö. Maataloustuotteiden hinnat vaikuttavat tuotannon kannattavuuteen ja siten myös vaatimustenmukaisten ja turvalliseksi todettujen rehujen, lannoitteiden ja lisäysaineistojen kysyntään ja käyttöön. Kannattavuuden heikentyessä riski elintarvikkeiden turvallisuudelle ja ympäristölle arveluttavien tuotantopanosten markkinointiin ja käyttöön kasvaa.

Kasvinterveyden tila Suomessa on edelleen hyvä. Se mahdollistaa kannattavan pelto-, vihannes-, puutarhakasvin- ja metsätaloustuotannon, vähentää kasvinsuojeluaineiden käyttötarvetta ja pienentää toimijoille, kuluttajille ja ympäristölle haitallisten yhdisteiden mahdollisesti aiheuttamia terveydellisiä ja taloudellisia riskejä. Vaara uusien tuhoojien leviämisestä alueellemme on lisääntynyt mm. kansainvälisen kaupan lisääntymisen ja ilmastomuutoksen takia. Kasvinterveyden valvonnassa voimavarojen kohdentamiessa käytetään kasvintuhoojakohtaisia riskinarviointoja, ja kansainvälisiä tuhoojatietokantoja kuten Europhyt hyödynnetään uusien vaarojen ennakoimisessa. Tuhoojakohtaisilla valmiussuunnitelmilla varmistetaan vaarallisten kasvintuhoojien torjuntatoimenpiteiden onnistumista löydöstilanteissa. Kasvintuhoojalöydösten vaikutusten ehkäisemiseksi tarvitaan riittävästi laboratorioanalytiikkaa nopean ja luotettavan tuhoojamäärityksen saamiseksi.

Bioenergian tuotanto kasvaa ja yhdyskuntajätteen sekä elintarvikeketjussa syntyvien sivutuotteiden hyötykäyttö lisääntyvät, minkä seurauksena syntyy uusia peltokäyttöön tarjottavia lannoite- ja maanparannusvalmisteita. Niiden käytön tulee olla hallittua maaperän, pohjaveden ja elintarvikkeiden saastumisen ehkäisemiseksi. Rehujen raaka-aineiden alkuperä vaikuttaa jatkossakin rehujen hygieniaan ja edellyttää aktiivista valvonnan kohdentamista tunnistettujen riskien mukaisesti. Suunnittelukaudella maa- ja puutarhatalouden lisäysaineistojen ja kasvinterveyden valvontaan vaikuttavat EU:ssa valmisteilla olevat yhteisötason strategiset linjaukset ja niiden pohjalta uudistuva sääntely.

Vastuu toiminnan ja tuotteiden vaatimuksenmukaisuudesta, ml. vaarallisten kasvintuhoojien ennaltaehkäisy ja torjunta, siirtyy entistä enemmän toimijoille. Omavalvontajärjestelmien kehittäminen ja soveltaminen laajentunee uusille valvontasektoreille. Toiminnanharjoittajat ovat tärkeimpiä eri tuotantosektoreita koskevien säädösten toimeenpanijoita ja vastuussa siitä, että tuotantotoiminta ja tuotteet täyttävät säädöksissä asetetut vaatimukset. Valvontaviranomaisten tehtävä on toimivaltansa mukaisesti valvoa, että säädösten vaatimuksia noudatetaan ja tarvittaessa puuttua säädöstenvastaisuuksiin. Viranomaisten tulee esimerkiksi viestinnän ja koulutuksen keinoin myötävaikuttaa siihen, että toiminnanharjoittajat tuntevat riittävästi toimintaansa koskevien säädösten vaatimukset ja toimivat vastuullisesti niiden mukaisesti.

Luomutuotantoon kohdistuu kansallisesti merkittäviä kasvuodotuksia. Luomuvalvonnalla varmistetaan, että markkinoilla olevat luomutuotteet ovat aidosti luomua, ja että luomualan toimijat noudattavat lainsäädännön vaatimuksia. Toimiva valvontajärjestelmä vahvistaa omalta osaltaan kotimaisen luomutuotannon kehittymismahdollisuuksia.

Suunnittelukauden aikana tultaneen kansallisesti ratkaisemaan, sallitaanko gmo-lajikkeiden viljely Suomessa. Mikäli viljely aloitetaan, se edellyttää valvonnalta ja siihen liittyvältä laboratorio-toiminnalta varautumista gm-viljelyyn, tavanomaisen viljelyn ja luonnonmukaisen viljelyn yhteensovittamiseen.

Ilmastonmuutokseen sopeutumisen oletetaan osin parantavan suomalaisen maa- ja elintarviketalouden edellytyksiä ja kestävyyttä, koska kasvukauden ennakoitaan pidentyvän ja viljelykasvien satojen kasvavan. Kasvintuotannon hyötyjen toteutuminen kuitenkin edellyttää, että kasvavat kasvinterveusriskit hallitaan. Muuttuneisiin kasvuolosuhteisiin sopeutuvien kasvilajikkeiden jalostamiseen panostetaan, ja sitä tuetaan nykyisten geenivarojen säilyttämisellä. Maa-taloustuotannon ympäristövaikutuksiin, kuten ravinteiden kierrätykseen, kiinnitetään enemmän huomiota.

3 STRATEGISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

3.1 Elintarvikeketjun valvonnan strategiset päämäärät

Elintarvikevalvontaketjun strategiset päämäärät vuosille 2014 - 2020 ovat:

- Elintarviketurvallisuuden, eläinten terveyden ja kasvinterveyden korkea taso säilyy.
- Eläinten hyvinvointi paranee.
- Korkealaatuisen ruoan tuottamisen edellytykset turvataan ja maa- ja elintarviketalouden tuotantokyky kasvaa.
- Maa-, metsä- ja elintarviketalous sopeutuvat kestävästi ilmastonmuutokseen.
- Elintarvikeketjun toiminnan vastuullisuus voidaan todentaa.
- Turvallisella ravitsemuksella edistetään hyvinvointia.

3.2 Elintarvikeketjun valvonnan viranomaisten strategiset tavoitteet

Evira

Eviran strategian kriittiset menestystekijät:

- 1) Kuluttaja luottaa suomalaiseen elintarvikeketjuun ja Eviran viesti kuluttajille tunnistetaan.
- 2) Evira on ennakoiva ja luotettava uuden tiedon tuottaja ja hyvä yhteistyökumppani kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa.
- 3) Riskien ennakointi ja analysointi on tehokasta koko elintarvikeketjussa.
- 4) Kansalaiset ja elintarvikeketjun toimijat ottavat vastuunsa elintarvikkeiden turvallisuudesta ja laadusta.
- 5) Elintarvikeketjun viranomaisten toiminta rakentuu avoimelle vuoropuhelulle ja tuottaa lisäarvoa kuluttajille ja ketjun toimijoille.
- 6) Viranomaisvalvonta toimii tehokkaasti ja riskiperusteisesti.
- 7) Kriisivalmius on korkealla tasolla.
- 8) Ravitsemuskysymyksiä käsitellään osana elintarviketurvallisuutta.
- 9) Eviralaisten asiantuntijuus, innostus ja aikaansaavuus ovat korkealla tasolla.

Aluehallintovirastot (AVI)

Aluehallintovirastojen strategiset tavoitteet ovat monelta osin yhteisiä useille vastuualueille. AVI:n strategia-asiakirjassa 2012 - 2015 valtion aluehallinnolle on asetettu seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet:

- 1) Perusoikeudet ja oikeusturva toteutuvat;
- 2) Peruspalvelujen saatavuus turvataan ja alueen asukkaiden hyvinvointi lisääntyy;
- 3) Asuin-, työ- ja elinympäristön terveellisyys ja turvallisuus paranee.

AVI:n tavoitteet tämän asiakirjan mukaisten tehtävien osalta liittyvät AVI:n strategia-asiakirjassa ja strategisissa tulossopimuksissa pääosin ”Hyvinvoivaa yhteiskuntaa ja Turvallista yhteiskun-

taa” koskeviin ydinprosesseihin. Strategisissa tulossopimuksissa AVLeille on asetettu mm. seuraavia tavoitteita, joita on edelleen tarkennettu strategisissa ja toiminnallisissa tulossopimuksissa:

- AVI valvoo ympäristöterveydenhuollon palvelujen saatavuutta alueellaan ja ohjaa kuntia varmistamaan riittävät palvelut
- AVI valvoo ja arvioi kuntien ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmia ja niiden toteutumista
- AVI ohjaa ja valvoo paikallista ympäristöterveydenhuoltoa
- AVI ohjaa elintarvikevalvontaa ja varmistaa valvonnan yhdenmukaisuuden
- AVI huolehtii eläinsuojeluvalvonnasta alueellaan
- AVI vastaa lakisääteisesti vastustettavien eläintautien seurannasta ja torjunnasta alueellaan
- AVI valvoo eläinlääkintähuoltopalvelujen saatavuutta alueellaan ja ohjaa kuntia varmistamaan riittävät palvelut eläinlääkintähuoltolain mukaisesti
- AVI sovittaa yhteen varautumista ja valmiussuunnittelua sekä siihen liittyvän yhteistoinnin järjestämistä toimialueellaan.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset)

ELY-keskusten strategian mukaisesti niiden toiminnan vaikuttavuus kohdistuu alueiden elinvoimaisuuteen, elinkeinoelämän menestystekijöihin ja väestön hyvinvointiin. Elintarvikeketjun valvonnan tehtävät tukevat näitä kaikkia kolmea aluetta, mutta erityisesti sillä varmistetaan väestön hyvinvointia, jonka yhtenä osa-alueena strategia-asiakirjassa on kuvattu turvallinen ruoka. Valvonnalle on asetettu seuraavat tavoitteet:

- Varmistetaan elintarvikeketjun turvallisuutta sekä edistetään alueellisia ruokajärjestelmiä ja luomutuotantoa.
- Tehostetaan suomalaisten elintarvikkeiden, luomu- ja erikoistuotteiden jalostusta, markkinointia ja vientiä.

Elintarviketurvallisuus perustuu elintarvikeketjun toimijoiden osaamiseen ja vastuuseen elintarvikkeiden ja tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta. ELY-keskusten suorittamalla tuotantopaikkojen ja tuotteiden valvonnalla varmistetaan, että maatalouden tuotantopanokset ovat laadukkaita, kasvinterveys säilyy hyvänä, luonnonmukainen tuotanto on luotettavaa ja elintarvikeketjun jäljitettävyys pellolta pöytään toimii.

Tehokkaan, yhtenäisen, riskiperusteisen ja avoimen, kaikkiin ketjun toimijoihin ulottuvan ohjauksen ja valvonnan myötä elintarviketurvallisuutta uhkaavat riskit koko elintarvikeketjussa pienenevät ja korkealaatuisten elintarvikkeiden tuottamisen edellytykset paranevat. Yksityisen ja julkisen toiminnan yhteistyö vahvistaa sekä toimijoiden oman toiminnan kehittämistä että valvontaa.

ELY-keskukset edistävät osaltaan elintarvikealan kilpailukyvyyn vahvistamista, osaamis- ja innovaatorakenteiden toimivuutta, ympäristön huomioivan ruokajärjestelmän kehittämistä, terveellistä ravitsemusta sekä huoltovarmuutta. ELY-keskusten toimenpiteillä parannetaan ruokaturvaa. Kehittämisessä painotetaan luomutuotannon houkuttelevuutta. Kasvatetaan luomu- ja lähiruoan tuottajien osuutta julkisista hankinnoista parantamalla ja vahvistamalla pienyritysten ja lähiruoan tuottajien osallistumista julkisten hankintojen kilpailutuksiin mm. parantamalla hankintaosaamista ja laadullisten kriteerien esilletuloa sekä edistetään muiden alueellisten ruokajärjestelmien kehittämistä.

Kunnat

Kunnilla on omia strategioita, joihin sisältyy myös ympäristöterveydenhuoltoon liittyviä tavoitteita ja mittareita. Kuntien strategiat löytyvät ao. kunnan internetsivulta.

Tulli

Tulli on monialainen palvelu- ja lainvalvontaorganisaatio, joka varmistaa kansainvälisen tavarakaupan sujuvuuden ja oikeellisuuden sekä on sisäisen turvallisuuden viranomainen. Tullin tehtävänä on huolehtia muun muassa maahan tuotavien ja maasta vietävien tavaroiden tullivalvonnasta sekä huolehtia tehtävissään tarvitsemistaan laboratoriotutkimuksista. Tulli suojaa kansalaisia ja ympäristöä estämällä terveyteen ja turvallisuuteen kohdistuvia uhkia tavaraliikenteessä.

Tullin tavoitteet elintarviketurvallisuuden, kasvintuotannon edellytysten ja eläinten terveyden sekä hyvinvoinnin osalta liittyvät pääosin Tullin elintarvikevalvontasuunnitelman täytäntöönpanoon. Elintarvikevalvonta on ennakoivaa, kattavaa, riskiperusteista ja tehokasta tähdäten siihen, ettei Suomen markkinoille pääse vaarallisia ja määräysten vastaisia elintarvikkeita ja elintarvikekontaktimateriaaleja. Tullilaboratorio on akkreditoitu ja Eviran hyväksymä elintarviketutkimuslaboratorio, joka vastaa valvonnan tarvitsemasta laboratorioanalytiikasta ja sen kehittämisestä.

Valvira

Valvira valvoo sosiaali- ja terveydenhuollon, alkoholihallinnon sekä ympäristöterveydenhuollon toiminnan asianmukaisuutta. Valvira myöntää sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnonalan lupia ja ohjaa aluehallintovirastoja omalla hallinnonalallaan tavoitteenaan yhdenmukaiset lupa-, ohjaus- ja valvontakäytännöt koko maassa. Yhteinen strategia kaikille toimialoille on, että väestön terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät riskit tunnistetaan ja ennakoidaan ja työ kohdennetaan sen perusteella. Toiminta on asiakaskesteistä, laadukasta ja tehokasta. Toiminnanharjoittajien kannustetaan kehittämään omavalvontaa vaikuttavaksi valvontamuodoksi, koska elintarvikkeiden turvallisuus perustuu toimijoiden osaamiseen ja vastuuseen tuotteiden vaatimuksenmukaisuudesta. Valvonta kohdistetaan riskiperusteisesti. Alkoholijuomien tuotanto- ja varastopaikkojen sekä alkoholijuomien tuotevalvonnalla varmistetaan, että tuotteet ovat laadukkaita ja turvallisia.

Tukes

Tukesin tehtävänä on valvoa ja edistää tuotteisiin, palveluihin ja tuotantojärjestelmiin liittyvää teknistä turvallisuutta ja vaatimustenmukaisuutta, kuluttajaturvallisuutta, kemikaaliturvallisuutta sekä kasvinsuojeluaineiden turvallisuutta ja laatua.

Tukesin strategian mukaisesti kasvinsuojeluaineiden valvonnan päämäärä on turvallinen, luotettava ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Tavoitteena on, että markkinoilla on vain turvallisia kasvinsuojeluaineita ja niitä on riittävästi eri käyttökohteisiin. Päämäärä saavutetaan ennaltaehkäisevällä toiminnalla, joka pohjautuu avoimuuteen ja näkyvyyteen. Tavoitteena on, että kasvinsuojeluaineiden valvontaa tehdään koordinoitusti ja niin, että kaikkien eri valvontojen tulokset ovat eri valvontaviranomaisten hyödynnettävissä.

3.3 Toimenpiteet strategisten tavoitteiden ja kriittisten menestystekijöiden saavuttamiseksi vuosina 2014 - 2020

Eviran toteuttamat vuosittaiset toimenpiteet elintarvikeketjun kriittisten menestystekijöiden saavuttamiseksi on kuvattu taulukossa 3.3.

Taulukko 3.3. Eviran toteuttamat toimenpiteet elintarvikeketjun kriittisten menestystekijöiden saavuttamiseksi 2014 - 2020.

Kriittinen menestystekijä	Eviran monivuotiset toimenpiteet
1. Kuluttaja luottaa suomalaiseseen elintarvikeketjuun ja Eviran viesti kuluttajille tunnistetaan.	<ul style="list-style-type: none"> • Evira lisää viranomaistoiminnan avoimuutta ja tutkimuksen näkyvyyttä.

<p>2. Evira on ennakoiva ja luotettava uuden tiedon tuottaja ja hyvä yhteistyökumppani kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Evira toimii aktiivisesti kansainvälisissä verkostoissa. • Evira toteuttaa tieteellistä tutkimusohjelmaa, jossa määritellään tavoitteet kansainvälisille tutkimushankkeille ja kansallisille tarpeille. • Evira kokoaa ja analysoi järjestelmällisesti valvonnasta ja laboratoriotoiminnasta kertyvää tietoa. Evira panostaa epidemiologisen asiantuntemuksen käyttöön. • Evira varmistaa tutkimusmenetelmien luotettavuuden ja vertailulaboratoriotoiminnan toimivuuden ja edistää analytiikka- ja diagnostiikkapalvelujen saatavuutta.
<p>3. Riskien ennakointi ja analysointi on tehokasta koko elintarvikeketjussa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Evira seuraa elintarviketurvallisuustilannetta kansainvälisesti ja kansallisesti, arvioi siihen liittyviä riskejä systemaattisesti ja suunnittelee toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. • Evira seuraa eläinten tautitilannetta ja mikrobilääkeresistenssiominaisuuksia kansainvälisesti ja kansallisesti, arvioi eläinten terveyteen liittyviä riskejä systemaattisesti ja suunnittelee toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. • Evira seuraa kasvintuhoajatilannetta ja tuotantopanoksiin liittyviä riskejä kansainvälisesti ja kansallisesti, arvioi riskejä systemaattisesti ja suunnittelee toimenpiteet riskien hallitsemiseksi.
<p>4. Kansalaiset ja elintarvikeketjun toimijat ottavat vastuunsa elintarvikkeiden turvallisuudesta ja laadusta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Evira kannustaa toimijoita laatimaan laatu- ja vastuullisuusjärjestelmiä sekä hyvän käytännön ohjeita. • Evira ohjaa ymmärrettävästi ja nopeasti lainsäädännön toimeenpanoa. • Evira ehkäisee elintarvikeketjun rikollisuutta yhdessä muiden viranomaisten kanssa.
<p>5. Elintarvikeketjun viranomaisten toiminta rakentuu avoimelle vuoropuhelulle ja tuottaa lisäarvoa kuluttajille ja ketjun toimijoille.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Evira laatii asiakkuusstrategian ja toimii sen mukaisesti. • Viranomaiset kehittävät ja hyödyntävät tehokkaasti rekistereitä ja tietojärjestelmiä ja sähköistä asiointia.
<p>6. Viranomaisvalvonta toimii tehokkaasti ja riskiperusteisesti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Evira seuraa ja parantaa toiminnan kustannustehokkuutta. • Evira kehittää valvonta- ja seurantaohjelmia vaarat ja epidemiologiset vaatimukset huomioiden ja varmistaa niiden toimeenpanon. • Viranomaiset arvioivat ja kehittävät valvonnan tehokkuutta (ml. kustannustehokkuus) ja vaikuttavuutta
<p>7. Kriisivalmius on korkealla tasolla.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Evira varmistaa, että valmiussuunnitelmat ovat kattavia ja päivittää ne säännöllisesti.
<p>8. Ravitsemuskysymyksiä käsitellään osana elintarviketurvallisuutta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Viranomaiset ottavat ravitsemushäkökulman huomioon valvonta- ja riskinarviointisuunnitelmia laadittaessa.
<p>9. Eviralaisten asiantuntijuus, innostus ja aikaansaavuus ovat korkealla tasolla.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Evira lisää systemaattisesti henkilöstönsä asiantuntijuutta. • Evira laatii henkilöstöstrategian ja toimii sen mukaisesti.

Muilta viranomaisilta edellytettävät toimenpiteet strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi löytyvät liitteistä 1-3. Vuosittaisten toimenpiteiden tarkempi kuvaus valmistuu tarkastusvuotta edeltävän syyskuun loppuun mennessä. Kuvaukset löytyvät Eviranetistä.

4 ELINTARVIKEVALVONTAKETJUN JOHTAMISJÄRJESTELMÄ

4.1 Elintarvikeketjun valvonnan suunnittelu

4.1.1 Yleiset periaatteet

Valtion monivuotisen toiminta- ja taloussuunnittelun lähtökohtana on varmistaa hallituksen valtion taloutta ja toimintapolitiikkaa koskevien linjauksien huomioon ottaminen kunkin ministeriön toimialalla. Toiminta- ja taloussuunnittelussa huomioidaan asetettujen tavoitteiden lisäksi toteutum tiedot ja niistä tehdyt analyysit sekä määräajoin tehdyt arvioinnit toteutuneesta kehityksestä.

Ministeriöt ja keskusvirastot suunnittelevat ja arvioivat toimialansa toiminnan vaikuttavuutta ja toiminnallista tuloksellisuutta usean vuoden aikavälillä. Pääsääntöisesti nelivuotiskaudeksi tehtävä toiminta- ja taloussuunnittelu sisältää mm. yleiset toimintalinjaukset ja painopisteet sekä tärkeimmät tavoitteet yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden kehitykselle. Toiminnan ja talouden suunnittelu tarjoaa pohjan valtiontalouden kehysten ja valtion vuotuisen talousarvion laadinnalle.

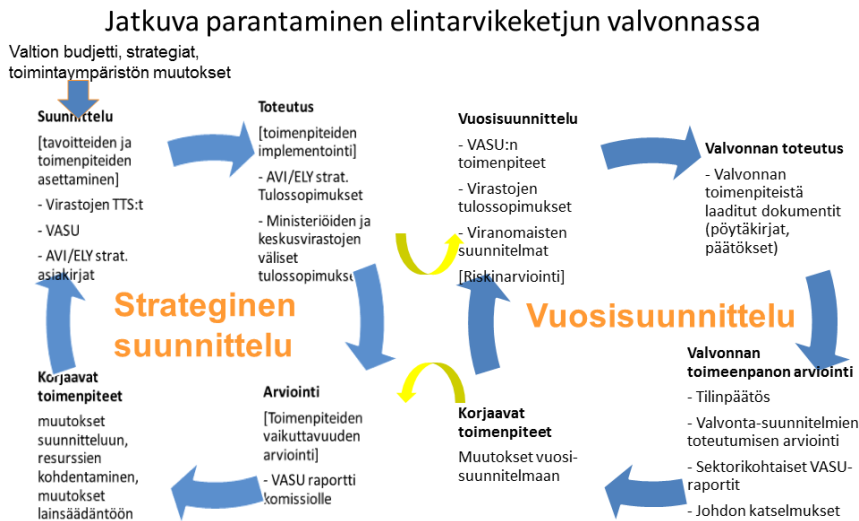
Elintarvikeketjun valvontaa suunniteltaessa otetaan huomioon toimialan strategiat ja toiminta- ja taloussuunnitelmat, valtion talousarvio sekä MMM:n ja Eviran välinen tulossopimus³. Eviran ja ministeriön välinen tulossopimus laaditaan vuosittain ja sen toteutumisesta ja toiminnan vaikuttavuudesta raportoidaan säännöllisesti.

Evira laatii muita viranomaisia kuullen koko elintarvikevalvontaketjua koskevan valvonta-asetuksen mukaisen monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman (VASU). VASU:ssa määritellään elintarviketurvallisuutta, eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä kasvintuotannon edellytyksiä ja kasvinterveyttä koskevat strategiset tavoitteet sekä keskeiset toimenpiteet, joilla tavoitteet saavutetaan. Strategiset tavoitteet perustuvat hallinnonalan, MMM:n ja Eviran strategioihin sekä toimialakohtaisiin kansallisiin strategioihin.

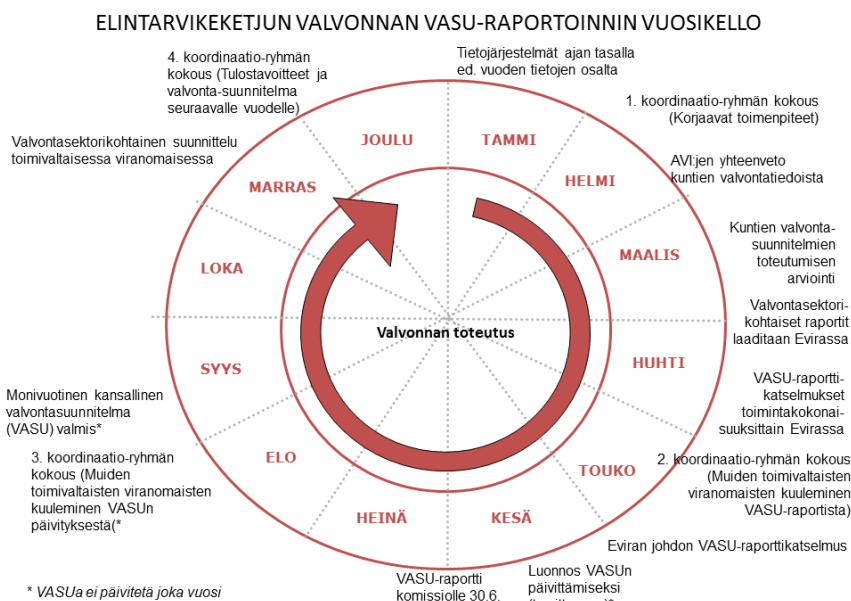
Valvonnan toimivuus ja laatu varmistetaan Evirassa yhteistyössä muiden elintarvikeketjun viranomaisten monivuotisen auditointisuunnitelman mukaisesti toteutetuin ketjuauditoinnein. Lisäksi valvonnan laatua varmistetaan toiminta- ja laatujärjestelmillä sekä niiden mukaisilla ohjaus- ja arviointikäynneillä.

Valvontasuunnitelman toteutumisesta raportoidaan komissiolle vuosittain kesäkuun loppuun mennessä (luku 8.3.3).

³ http://www.evira.fi/portal/fi/evira/esittely/toiminnan_suunnittelu_ ja_seuranta/tulosohjaus/

Kaavio 4.1.1a. Jatkuvan parantamisen malli elintarvikeketjun valvonnassa.

Kaavio 4.1.1b. Elintarvikeketjun VASU-raportoinnin vuosikello.

4.1.2 Aluehallintoviranomaisten ohjaus

Evira laatii AVI:en ja ELY-keskusten kanssa vuosittaiset toiminnalliset tulosopimukset Eviran ohjaamien tehtävien suorittamisesta. Sopimukset tehdään ottaen huomioon valtion talousarvio, AVI:n ja ELY-keskusten strategia-asiakirja ja strategiset tulosopimukset heitä ohjaavien ministeriöiden kanssa sekä MMM:n ja Eviran välinen tulosopimus. Tulosneuvotteluissa sovitaan valvonnan tavoitteista ja tehtävistä.

ELY-keskusten tulosopimus

Työ- ja elinkeinoministeriön, joka vastaa ELY-keskusten strategisesta tulossopijauksesta ja ELY-keskusten välisissä strategisissa tulossopimuksissa. seurataan Eviran ohjaamia tehtäviä yhdellä mittarilla: vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus%.

Evira, Maaseutuvirasto ja Tukes tekevät yhden toiminnallisen tulossopimuksen ELY-keskusten kanssa. ELY-keskusten toiminnallisen tulossopimuksen valmistelu on kuvattu ohjeessa 11006 ”Eviran ja ELY-keskusten välisen tulossopimusprosessin kulku”.

AVI:en tulossopimus

Evira ja AVIt valmistelevat seuraavaa vuotta koskevat toiminnalliset tulossopimukset kevään ja syksyn neuvottelupäivillä. Kevään päivillä neuvotellaan hankkeista ja painopisteistä, joihin AVIt osallistuvat valtakunnallisten valvontaohjelmien ja suunnitelmien pohjalta. Syksyn neuvottelupäivillä tehdään kuluvan vuoden tulosten välitarkastelu ja sovitaan seuraavalle vuodelle Eviran tehtäviin varattavat resurssit sekä AVI:n osallistuminen hankkeisiin ja painopisteisiin AVI:n valvontasuunnitelmaluonnosten pohjalta. Toiminnalliset tulossopimukset allekirjoitetaan vuoden alussa.

4.1.3 Kunnallisten viranomaisten ohjaus

Elintarvikevalvonta, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta sekä eläinlääkäripalveluiden järjestäminen hoidetaan kunnissa osana ympäristöterveydenhuoltoa. Kunnat ovat muodostaneet yksinään, kuntayhtymän tai muunlaisin sopimusjärjestelyin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita. Valvontayksiköitä on yhteensä 64 kpl (2014). Kunnan järjestämään ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvat elintarvike-, terveydensuojelu ja tupakkavalvonta, kuluttajaturvallisuusvalvonta sekä eläinlääkintähuollon järjestäminen.

Koko ympäristöterveydenhuollon valvonnasta vastaa sama lautakunta tai muu monijäseninen toimielin, esimerkiksi kuntayhtymähallitus. Lautakunta voi olla esimerkiksi sosiaali- ja terveyslautakunta, ympäristölautakunta, tekninen lautakunta tai perusturvalautakunta.

Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valvontaohjelma

Evira, Valvira ja Tukes laativat ympäristöterveydenhuollon yhteisten valtakunnallisen valvontaohjelman⁴, jonka tarkoituksena on sovittaa yhteen eri keskusvirastoista paikallis- ja aluehallintoviranomaisille annettavaa ohjausta. Valvontaohjelmien sisällöstä on säädetty valtioneuvoston asetuksella ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista valvontaohjelmista. Valvontaohjelma on poikkeuksellisesti viisivuotinen (yleensä nelivuotinen) ja sitä päivitetään yleensä vuosittain.

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman sisältämät ympäristöterveydenhuollon lakien edellyttämät toimialakohtaiset valtakunnalliset valvontaohjelmat ovat:

- elintarvikevalvontaohjelma (elintarvikevalvontaohjelma sisältyy VASU:n osaan I (toimenpiteet) ja osaan II elintarvikevalvonnan kuvaukset, yhteisessä valvontaohjelmassa on linkki VASUun);
- tupakkalain valvontaohjelma;
- terveydensuojelun valvontaohjelma;
- kuluttajaturvallisuusvalvonnan valvontaohjelma; ja
- ohjelma eläinlääkintähuollosta (EHO, sisältyy VASU:n osaan I).

Ympäristöterveydenhuollon yhteisessä valvontaohjelmassa sovitaan yhteisissä painopisteistä suunnittelukaudelle. Ympäristöterveydenhuollon valvontaviranomaiset laativat valvontaohjelman pohjalta yhden koko ympäristöterveydenhuollon kattavan valvontasuunnitelman.

⁴ http://www.valvira.fi/ohjaus_ja_valvonta/valvontaohjelmat/ymparistoterveydenhuolto

4.2 Elintarvikevalvontaketjun ydinprosessit ja niiden alaprosessit

Elintarvikevalvontaketjun ydinprosessit ja niiden alaprosessit ovat:

- 1) Kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys
 - Kylvösiementen sertifiointi, lajiketutkimustehtävät ja siemenkauppa
 - Hukkakaura
 - Kansallinen kasvilajikeluettelo ja kasvijaostajanoikeudet
 - Lannoitevalmisteet ja maanparannusaineet
 - Kasvinsuojeluaineet
 - Kasvinterveys, taimiaineisto ja metsänviljelyaineisto
 - Luonnonmukainen tuotanto
 - Muuntogeeniset tuotantopanokset ja elintarvikkeet
- 2) Eläinten terveys ja hyvinvointi
 - Eläinten terveys
 - Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti
 - Eläinten lääkitseminen
 - Elävien eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppa ja vienti
 - Eläinten hyvinvointi
 - Eläimistä saatavat sivutuotteet
 - Täydentävien ehtojen valvonta
- 3) Elintarviketurvallisuus
 - Elintarvikkeiden alkutuotanto
 - Lihantarkastus
 - Elintarvikkeiden valmistus
 - Kuljetus
 - Elintarvikkeiden myynti ja tarjoilu
 - Eläimistä saatavien elintarvikkeiden sisämarkkinakauppa (ensisaapumisvalvonta)
 - Tuonti
 - Vienti
 - Zoonoosien valvonta- ja seurantaohjelmat
 - Kemiallisten aineiden valvonta- ja seurantaohjelmat
 - Rehut

Prosessityö on edelleen käynnissä, joten prosesseihin saattaa vielä tulla muutoksia.

4.3 Valvontajärjestelmän tehokkuuden ja vaikuttavuuden varmistaminen

4.3.1 Johtaminen

Elintarvikeketjun valvonnan tavoitteiden ja vaatimusten saavuttaminen sekä valvonnan vaikuttavuus osoitetaan ketjuauditoinneilla sekä VASU-raportoinnilla. VASU-raporttia varten Evira kokoaa tietoja eri toimintasektoreilta, viranomaisilta ja asiakkailta sekä analysoi ja arvioi tiedot. Tämän pohjalta tehdään johtopäätökset toiminnan onnistumisesta ja tarvittavista korjaustoimenpiteistä. Kunkin viranomaisen toiminnan ja toimintajärjestelmän vaikuttavuus ja tehokkuus varmistetaan lisäksi sisäisillä auditoinneilla (8.5.2) ja korjaavien toimenpiteiden seurannalla (8.4).

Seurantajärjestelmä sekä menettelyt korjaavien toimenpiteiden suorittamiseksi on Eviran osalta kuvattu toimintakäsikirjassa ja ohjeissa. Muiden viranomaisten osalta menettelyt on kuvattu nii-

den omissa laatujärjestelmissä ja asiaa koskevaa ohjeistusta kehitetään edelleen suunnittelu-
kauden loppupuolella. Valvonnan tehokkuutta seurataan tulossopimuksen mittareilla ja yksityis-
kohtaisemmin sektorikohtaisten valvontasuunnitelmien arviointiraporteissa.

Valvonnan vaikuttavuuden varmistamiseksi elintarvikeketjun valvonnan koordinaatioryhmä kä-
sittelee vuosittain raportoinnin tulokset eri viranomaisille yhteisten kehittämiskohteiden tunnis-
tamiseksi ja tekee korjaaviin toimenpiteisiin liittyviä kehittämissuunnitelmia.

Valvonnan vaikuttavuutta ja toimivaltaisten viranomaisten toimintaa kokonaisuutena arvioidaan
myös ministeriöiden pääsääntöisesti viiden vuoden välein toteuttamissa viraston toiminnan ar-
vioinneissa. Elintarviketurvallisuusviraston toiminnan arviointi (MMM 3/2011) ja sektoritutkimus-
laitosten yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arviointi ovat valmistuneet vuonna 2011.

Euroopan komission elintarvike- ja eläinlääkintätoimisto (FVO) suorittaa jäsenvaltioissa elintar-
vikeketjun valvontaa koskevia yleistarkastuksia ja erityistarkastuksia. Tarkastusten tarkoituk-
sena on arvioida, vastaako valvonta yhteisölaainsäädännön vaatimuksia ja toteutetaanko se
elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman mukaisesti.

FVO suoritti Suomessa yleistarkastuksen viimeksi vuonna 2009 sekä sen seurantatarkastuk-
sen vuonna 2012. Komission yleistarkastuksessa esiin tulleet huomiot ja suositukset ja niiden
johdosta tehtävät kehittämis- ja muut toimenpiteet otetaan huomioon elintarvikeketjun valvon-
nan sektorikohtaisissa suunnitelmissa ja huolehditaan niiden toteuttamisesta FVO:n kanssa so-
vitussa aikataulussa.

Valvonnan vaikuttavuuden parantamiseen tähtää myös EU:n jäsenmaiden yhteinen Benchmark-
ing-työ.

4.2.2 Indikaattorit ja mittarit

Valtion tilinpäätöksen elintarvikeketjun valvonnan vaikuttavuusindikaattorit

Koko toimialan vaikuttavuutta seurataan valtion talousarvion sisältyvien vaikuttavuusmittareiden
avulla virastojen tilinpäätösten yhteydessä. Valtioneuvosto raportoi tuloksellisuuden kehityk-
sestä eduskunnalle valtion tilinpäätöskertomuksessa. Elintarvikevalvontaketjun vaikuttavuuden
mittarit on kuvattu taulukossa 4.3.2.

Taulukko 4.3.2a. Elintarvikeketjun valvonnan tavoitteiden kehitystä kuvaavat avainmittarit ja tunnuslu-
vut.

	2013	2014	2015	2016
	toteutuma	arvio	tavoite	tavoite
1. Eläintaudit ja kasvintuhoojat				
Vaarallisia tai helposti leviäviä eläintauteja	2	ei lainkaan	ei lainkaan	ei lainkaan
Vaarallisia kasvintuhoojia, uusia pysyvästi	ei lainkaan	ei lainkaan	ei lainkaan	ei lainkaan
2. Zoonoosit				
Todetut elintarvikevälitteiset tautitapaukset ihmisillä				
- yleisimmät tartunnanaiheuttajat, kotimaiset	1 839	-3 %	-3 %	+/- 0
- vakavimmat tartunnanaiheuttajat	161	-3 %	-3 %	+/- 0
Salmonellan esiintyvyys				
- elintarviketuotantoeläimissä ja elintarvikkeissa, %	alle 1	alle 1	alle 1	alle 1
- elintarviketuotantoeläinten rehuissa, %	alle 0,5	ei lainkaan	ei lainkaan	ei lainkaan
3. Valvonnan vaikuttavuus				

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainevalvonnassa havaitut ongelmat, %	alle 0,5	alle 0,5	alle 0,5	alle 0,5
OIVA-huoneistotarkastuksissa parhaimpien tason (oivallinen ja hyvä) saavuttaneet kohteet %	82,4	85	88	90
Vaatimukset täyttävien tarkastuskohteiden osuus, %				
- elintarvikkeiden pakkausmerkintöihin liittyen	-	yli 97	yli 97	yli 97
- tuotantoeläinten EU-tarkastuksissa merkintään liittyen	54	yli 63	yli 63	yli 65
- tuotantoeläinten EU-tarkastuksissa hyvinvointiin liittyen	70	yli 80	yli 80	yli 82
- siemenkaupassa	97	yli 95	yli 95	yli 95
- lannoitevalmisteisiin liittyen	98	yli 94	yli 94	yli 95
- kasvinsuojeluaineisiin liittyen	yli 95	yli 95	yli 95	yli 95
- luonnonmukaisessa elintarvikeketjussa	96	yli 95	yli 95	yli 95
- muuntogeenisiin tuotteisiin liittyen	100	yli 85	yli 85	yli 85
- rehuihin liittyen	99	99	99	99
4. Eläinlääkintähuolto				
Eläinlääkärin avun saanti kiireellisissä sairaustapauksissa	alle 12 h	alle 12 h	alle 12 h	alle 12 h

Eviran määrittelemät elintarvikeketjun vaikuttavuuden indikaattorit

Taulukko 2.3.2b Eviran määrittelemät elintarvikeketjun vaikuttavuuden indikaattorit.

Päämäärä	Indikaattori
Elintarviketurvallisuuden, eläinten terveyden ja kasvinterveyden korkea taso säilyy.	<p>Ihmiset:</p> <ul style="list-style-type: none"> Todetut elintarvikevälitteiset tautitapaukset ihmisillä Oiva-valvontatulosten kehitys <p>Eläimet:</p> <ul style="list-style-type: none"> Helposti leviävien ja vaarallisten eläintautitapausten määrä Terveydenhuolto-ohjelmien kattavuus (Naseva ja Sikava - kattavuus%) <p>Kasvit:</p> <ul style="list-style-type: none"> Uusien vaarallisten kasvintuhoojien määrä pysyvästi
Eläinten hyvinvointi paranee.	<ul style="list-style-type: none"> Eläinten hyvinvoinnin valvontakohteet täyttävät vaatimukset (%) Mikrobilääkkeiden käyttö
Korkealaatuisten ruoan tuottamisen edellytykset turvataan ja maa- ja elintarviketalouden tuotantokyky kasvaa.	<ul style="list-style-type: none"> Maatalouden tuotantopanosten valvontakohteet täyttävät vaatimukset (%) Kasvinsuojeluaineiden kauppa Markkinoilla olevien elintarvikkeiden kotimaisuusaste
Maa-, metsä- ja elintarviketalous sopeutuvat kestävästi ilmastonmuutokseen.	<ul style="list-style-type: none"> Onnistuminen uusien vaarojen hallinnassa (ennakointi, nopea reagointi) => laadullinen arviointi Kotimaisten elintarvikkeiden ja rehun hometoksiinipitoisuus
Elintarvikeketjun toiminnan vastuullisuus voidaan todentaa.	<ul style="list-style-type: none"> Elintarvikkeiden hyväksytyjen kansallisten laatujärjestelmien lukumäärä Suomessa Hyvän käytännön oppaiden kattavuus
Turvallisella ravitsemuksella edistetään hyvinvointia.	<ul style="list-style-type: none"> Pakkausmerkintätarkastusten osuus (%), joissa ei ole todettu merkittäviä puutteita Raskasmetallien ja kasvinsuojeluaineiden saanti (ihmiset)

Ydinprosessien indikaattorit ja mittarit

Kaikille ydinprosesseille on koottu mittaristo, jonka avulla arvioidaan toiminnan vaikuttavuutta ja tehokkuutta. Mittarit on koottu liitteeseen 4.

Viranomaisten omat mittarit

AVI:jen strategisen tulossopimuksen mittarit

Palvelukyky ja laatu

- Kantelut;
- Ympäristöterveydenhuollon ohjaus ja valvonta: kuntien ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmien arviointi (valvontaohjelmakauden aikana) ja valvontasuunnitelmien toteutuminen (vuosittain);
- Eläinten hyvinvoinnin ja täydentävien ehtojen otantatarkastukset.

Suoritteet ja julkishyödykkeet

- Kantelut;
- Ympäristöterveydenhuollon tarkastukset;
- Ympäristöterveydenhuollon koulutukset.

Toiminnallisten tulossopimusten toteutumista mitataan VASU-raportoinnin tunnuslukujen kautta.

ELY-keskusten strategisen tulossopimuksen mittarit

ELY-keskusten strategisen tulossopimuksen mittari on säädöksiä noudattaneiden toimijoiden osuus tarkastetuista toimijoista. Toiminnallisen tulossopimuksen mittari on valvontasuunnitelmien toteutumisprosentti.

4.3.3 Ketjuauditoinnit

Valvonta-asetuksen perusteella Suomen tulee auditoida elintarvikevalvontaketjun tehokkuutta ja vaikuttavuutta. Ns. ketjuauditoinneissa auditoidaan aina sektorikohtaisia kokonaisuuksia kerrallaan, auditointien määrä ei kuitenkaan erityisesti kasva edellisiin vuosiin verrattuna.

Auditoinnit toteutetaan koulutettujen auditoijien avulla. Auditoijat tulevat elintarvikevalvontaketjun eri viranomaistahoista. Auditointien suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaa Evira.

4.3.4 Osaamisen johtaminen

Koko elintarvikevalvontaketjun yhteinen osaamisen johtaminen pohjautuu valvonta-asetuksen tavoitteisiin pätevistä henkilöstöstä, joka saa tehtäviinsä säännöllistä lisäkoulutusta ja pysyy näin tehtäviensä tasalla. Suomessa nämä tavoitteet ovat yhtenevät virkamiesten yleisten pätevyysvaatimusten ja julkisten organisaatioiden henkilöstölinjausten kanssa.

Koulutusjärjestelyt, tavoitteet ja säännöllisyys

Evira on elintarvikevalvontaketjun keskeisin kouluttajataho. Se järjestää 80 - 100 koulutustilaisuutta vuosittain, ja koulutuksiin osallistuu 1500 - 2000 osallistujaa, mikä on noin puolet kaikista viranomaisista. Koulutukset suunnitellaan vuodeksi kerrallaan, ja kootaan vuosittain julkaistavaksi koulutuskalenteri. Eviran tavoitteena on lisätä koulutusten suunnitelmallisuutta ja asiakaslähtöisyyttä, keinoina ovat mm. monivuotiset koulutussuunnitelmat sekä videoyhteyksin toteutetut ja/tai videotallennetut koulutustilaisuudet.

Muut keskusvirastot (Tulli, Valvira, Tukes, Puolustusvoimat) järjestävät koulutusta omalle henkilöstölleen ja keskusvirastot järjestävät myös yhteistä koulutusta, mm. ympäristöterveydenhuollon osalta. Aluehallintovirastojen koulutus alueensa paikallisviranomaisille on merkittävä osa elintarviketurvallisuuden koulutusta.

Koko ketjun viranomaiset osallistuvat aktiivisesti myös EU:n järjestämään koulutukseen Better Training For Safer Food- koulutusohjelmissa. Suomen osallistujamäärät ovat viime vuosina olleet nousussa. Periaatteena on että koulutuksiin osallistujat toimivat kouluttajina kansallisissa koulutuksissa.

Koulutustarpeiden määrittely

Koko elintarvikevalvontaketjussa koulutusten määrä on suhteellisen vakio, sekä osallistujien että kouluttajatahojen resurssit huomioiden koulutus on määrältään riittävää. Koulutusten laatuun kiinnitetään jatkuvasti huomiota, mm. palautetta aktiivisesti seuraamalla.

Koulutussisältöihin vaikuttavat palautteen lisäksi lainsäädännön muutokset sekä auditointien ja valvonnan tulokset.

Koulutuksen seuranta ja vaikuttavuuden arviointi

Kukin viranomainen on järjestänyt koulutusten seurannan itsenäisesti. Eviran koulutusten osalta käytössä on tietojärjestelmä Koulutuspalvelu, jossa hallinnoidaan koulutuksiin ilmoittautumista, koulutusmateriaalien jakoa ja palautteen antamista. Tietoja seurataan ja analysoidaan yksiköissä ja koko Eviran tasolla mm. johdon katselmuksissa.

Kaikki koulutusmateriaalit jaetaan viranomaisketjun nähtäväksi valvonnan ekstranetissa, Eviranetissa. Eviran antaman koulutuksen vaikuttavuuden arviointia tehdään itsearviointina palautteenkeruun yhteydessä sekä auditoinnein.

4.3.5 Tiedonhallinta ja tiedolla johtaminen

Evira on edelleen kehittämässä tiedon keruuta elintarvikeketjun valvonnan tuloksista. Eviran tiedolla johtaminen -projektissa on tarkoitus parantaa valvonta- ja tutkimustulosten vuosittaista analyysia ja edistää näiden analyysitulosten käyttöä valvonnan suunnittelussa ja johdossa.

Tiedonhallinta ja tietojärjestelmät

Eviran toimialan tieto- ja tietojärjestelmäkokonaisuutta kuvataan julkishallinnon arkkitehtuuriperiaatteiden mukaisesti (työ on kesken). Kokonaisuuteen sisältyy tietoja Eviran omien arkisto-, henkilöstö- ja taloushallinnon järjestelmien lisäksi mm.

- valvontaviranomaisista ja laboratorioista;
- valvonnan sisällöstä ja tuloksista;
- näytteenotosta ja tutkimustuloksista;
- toiminnanharjoittajista ja näiden omavalvonnasta;
- tieteellisestä tutkimuksesta ja riskinarvioinnista; sekä
- toiminnanharjoittajien ja viranomaisten sähköisestä asioinnista.

Eviran sähköiset viestintävälineet ovat Eviraattori (intranet), Eviranet (valvontaviranomaisten suojattu verkkopalvelu, ekstranet) ja julkinen Evira.fi -internetsivusto. Lisäksi Eviralla on käytössä sähköinen koulutuspalvelu ja eri järjestelmien käyttövaltuuksien hallinnointiin pääsynhallintajärjestelmä (IAM).

Substanssietojärjestelmiä rakennetaan ja kehitetään aktiivisesti. Keskeiset tietojärjestelmät sekä niiden kehittäminen on kuvattu karkealla tasolla tässä. Liitteenä x (vai linkin takana?) on kaavio Eviran toimialan tietojärjestelmäkokonaisuudesta ja järjestelmien suhteista toisiinsa. VA-SUn osassa II on kunkin sektorin kuvauksen yhteydessä yksityiskohtaista tietoa rekistereistä ja järjestelmistä, joita ao. sektorilla käytetään.

Eviran laboratorio- ja valvontatietojärjestelmä ELMO

Eviran laboratorio- ja valvontajärjestelmää ELMOa käytetään systemaattisesti kaikessa toimintakokonaisuuksissa Eviran laboratoriotulosten tallentamiseen ja käsittelyyn. Evira tutkii pääosan eläintautivalvonnan näytteistä ja näitä näytteitä ja tutkimustuloksia koskevat tiedot tallennetaan ELMOon. Samoin kasvintuotannon edellytysten ja kasvinterveyden laboratoriotutkimuksista iso osa tehdään Evirassa ja tiedot tallennetaan ELMOon.

Järjestelmään sisällytetään vähitellen myös Eviran vastuulla olevan valvonnan tietoja. Valmiita valvonnan osia ovat siemen-, luomu-, rehu-, lannoite-, kasvinterveys- sekä kasvisten kauppainnormien valvonta.

Laboratoriorekisteri

Elintarvike-, rehu-, lannoitevalmiste- ja eläintautivalvonnan yhteydessä otettuja näytteitä analysoidaan Eviran laboratorion lisäksi tarkoitukseen hyväksytyissä paikallislaboratorioissa. Myös toimijoiden omavalvontanäytteet analysoidaan pääasiassa paikallislaboratorioissa. Evira pitää yllä rekisteriä elintarvikelain, rehulain, lannoitevalmistelain, eläintutilain ja terveydensuojelulain nojalla hyväksytyistä viranomais- ja omavalvontalaboratorioista.

Viranomaisia koskevan tiedon hallinta

Elintarvikevalvontaketjun viranomaisten tietoja (valtuutukset, pätevyys jne.) hallinnoidaan ns. VYR/PIHA-järjestelmässä. Ympäristöterveydenhuollon valvontaviranomaisten (kuten kuntien ja AVI:en) tietoja hallinnoidaan ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmässä VYHA:ssa, johon tallennetaan mm. yhteystiedot ja tietoja henkilöstöstä sekä kunnista, jotka kuuluvat valvontayksikköön.

Sähköinen asiointi

Evira on suunnitellut sähköisen asiointin hanketta, jossa määritellään arkkitehtuurilinjaukset, tavoitteet ja kriteerit asiakasanalyysin pohjalta niin, että näkymä asiakkaille on yhtenäinen ja käyttäjäystävällinen. Hankkeen on alustavasti suunniteltu valmistuvan vuoden 2018 loppuun mennessä.

Ruokamyrkytysten selvittämisessä ja seurannassa hyödynnetään THL:n kanssa yhteistä RYMY-järjestelmää ja lisäksi zoonosivalvonnassa on käytössä Patogenix-järjestelmä, jolla laboratoriot toimittavat tietoja Eviraan. Alkutuotannon toimijoiden sähköistä asiointia kehitetään yhteistyössä koko hallinnonalalla ja nk. YLLI-projektissa valmistellaan ympäristöterveydenhuollon valvonnan piirissä oleville yrityksille sähköisiä palveluita valvonnan tarvitsemien lupien ja ilmoitusten tekemiseksi (Yrityssuomi.fi -sivusto). Lisäksi kasvinterveydessä on jo käytössä sähköisen asiointin välineitä.

Kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys –toimintakokonaisuuden tietojärjestelmät

Kasvintuotannon edellytysten ja kasvinterveyden toimintakokonaisuuden valvonnassa käytetään pääsääntöisesti ELMO-tietojärjestelmää. Metsänviljelyaineiston tuotannon ja kaupan valvonnassa käytetään sähköiseen asiointiin perustuvaa MEVI- tietojärjestelmää, jonka avulla asiakkaat voivat tehdä siemenkeräysilmoituksia, hakea kantatodistuksia ja ilmoittaa muihin EU-maihin markkinoiduista siemen- ja taimieristä. Kasvien ja kasvituotteiden kansainvälisessä kaupassa vaadittavien kasvinterveystodistusten myöntämisessä sekä vientiä koskeva tilastoinnissa käytetään sähköiseen asiointiin perustuvaa TETO- tietojärjestelmää.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan rekisterit ja tietojärjestelmät

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnassa käytettävät tietojärjestelmät ja niiden kehittäminen on kuvattu yksityiskohtaisesti EHOssa (liite 5). Kehityshankkeista suurimmat ovat:

- Elvi-sovelluksen toteutus, jolla korvataan vanheneva eläinlääkintähuollon tietojärjestelmä Elite ja eläinten hyvinvoinnin Elvis-sovellus; sekä
- Eläintietojärjestelmän kehittäminen, jonka myötä parannetaan sähköistä asiointia ja eläintietojen hallinnointia valvonnan kannalta.

Muita tietojärjestelmiä ja rekistereitä, joihin eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta tukeutuu, ovat:

- Traces (Trade Control and Expert System): elävien eläinten ja eläimistä saatavien tuotteiden jäljitettävyyden ja valvonnan tietojärjestelmä, joka on Euroopan komission ylläpitämä;
- Kartturi: Helposti leviävien eläintautien vastustamisessa käytetty järjestelmä, joka on yhteinen Mavin kanssa;
- ID-valvontasovellus;
- Nautarekisteri;
- Eläinvälittäjärekisteri;
- Eläinkuljettajarekisteri
- Eläintenpitäjärekisteri;
- Oikeusturvakeskuksen pitämä eläintenpitokieltorekisteri;
- Rokotusrekisteri; ja
- Eläinlääkärekkisteri.

Elintarviketurvallisuuden tietojärjestelmät

Elintarviketurvallisuuden valvontatietoja kootaan keskitettyyn valvontatietojärjestelmään KUTI, jota on rakennettu kuntavalvonnan osalta yhdessä muun ympäristöterveydenhuollon tietojärjestelmäkokonaisuuden YHTIn kanssa yhteistyössä Valviran ja Tukesin kanssa. KUTI sisältää valvontakohderekkisterin ja viranomaisvalvonnan tiedot ml. valvontatietojen julkistamisen eli Oivahymyn. Järjestelmän osista valmiita ovat kuntien valvontakohteet elintarvikehuoneistojen osalta ja kuntien valvontatiedot (lukuun ottamatta näytteenottoa ja -tutkimista). Myös Eviran toimeenpaneman elintarvikevalvonnan tiedot siirtyvät KUTIin ELMO-järjestelmästä. Hankkeessa on toteutettu myös toimijoiden sähköisen asioinnin palvelu erityisruokavaliovalmistajien ja ravitsemuksellisen täydentämisen osalta.

Järjestelmän on tarkoitus valmistua keskeisiltä osiltaan vuoden 2015 loppuun mennessä. Kehittämishankkeet ovat:

- Elintarvikevalvonnan alkutuotantopaikkarekisteri ja alkutuotannon valvontatiedot (KUTI 1b);
- Elintarvikevalvonnan näytteenotto- ja tutkimustiedonkeruun sähköistäminen (KUTI 2b);
- Eviran vastaaman elintarvikevalvonnan tiedot sekä KUTI-järjestelmästä raportointi (KUTI 3/ELMO);
- AVI:en, Valviran ja puolustusvoimien elintarvikevalvontatiedonkeruun sähköistäminen (KUTI 4);
- Elintarvikevalvonnan Oiva-raporttien toteutus KUTI-järjestelmästä (KUTI 5);
- Riskinarviointiin perustuvan tarkastustiheyden arviointi tietojärjestelmiin tukeutuen (KUTI 6);
- Valvontaviranomaisia koskevan tiedonkeruun sähköistäminen (KUTI 7/VYHA);
- Elintarvikealan laitoksia koskevien tietojen siirto Tracesiin (KUTI/Traces);
- KUTI/YHTI -valtakunnallisen käyttöliittymän suunnittelu ja toteutus;
- RASFF;
- Traces; ja
- Infosan.

4.3.6 Asiakkuuksien hallinta ja asiakaspalaute

Eviran toiminnan vaikuttavuus saavutetaan yhteistyössä asiakkaiden ja sidosryhmien kanssa. Toiminnan vaikuttavuutta arvioidaan myös asiakastyytyväisyyskyselyillä ja luottamuskuvatutkimuksilla. Evirassa tutkimukset toteutetaan kolmivuotiskausittain. Lisäksi kerätään säännöllisesti asiakaspalautetta, joka käsitellään johdon katselmuksissa.

Eviran strategiassa pyritään avoimuuteen ja aktiivisuuteen sidosryhmäyhteistyössä; Evira on luotettava yhteistyökumppani elintarvikeketjussa. Strategiassa on monia toimenpiteitä, joilla edistetään Eviran asiakkuuksien hallintaa. Strategian toteuttamiseksi Evirassa laaditaan asiakkuuksien hallinnan linjaukset.

5 ELINTARVIKEVALVONTAKETJUN RESURSSIT

Valvonnan aineellisten resurssien (käytettävissä on riittävät tilat, välineet ja laitteet) varmistaminen on jokaisen toimivaltaisen viranomaisen vastuulla. Aineellisten resurssien riittävyyden arviointi tapahtuu vuosittain auditoinneilla ja kunkin viranomaisen johdon katselmuksessa.

Jokainen viranomaistahon vastuulla on oman henkilöstön työjärjestelyihin ja osaamiseen liittyvät asiat. Keskus- ja aluehallinnossa henkilöstöresussit (HTV-kehykset) annetaan koko valtion TTS- ja budjettivalmistelun yhteydessä, paikallistasolla kuntien oman valmistelun yhteydessä.

Elintarvikeketjun valvontaan ja laboratoriotointaan on käytettävissä vuosittain noin 1450 htv:tta (taulukko 5a ja 5b).

Taulukko 5a. Elintarvikeketjun valvonnan resurssit toimintakokonaisuuksittain (mukaan lukien VASUun sisältyvä elintarvikeketjun ulkopuolinen valvonta kuten metsänviljelyaineisto, luonnonvaraiset ja harraste-eläimet).

	Käytettävissä olevat htv:t	Arvio taloudellisista resursseista (1 htv = 70000 €)
Ministeriöt yhteensä	55	3850000
Maa- ja metsätalousministeriö	53	
Sosiaali- ja terveysministeriö	2	
Kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys yhteensä	231	16170000
Evira*	110	
ELY-keskukset	45	
Kunnat	5	
Tulli	15	
Tukes	20 (valvonta 1 htv)	
Ahvenanmaa	1	
Muut viranomaistehtäviä hoitavat tahot**	35	
Eläinten terveys ja hyvinvointi yhteensä	183	12810000
Evira	74	
AVI:t	40	
ELY-keskukset	7	
Kunnat***	60	
Tulli	1	
Ahvenanmaa	1	
Elintarviketurvallisuus yhteensä	597	41790000
Evira*	223	
AVI:t	17	
Kunnat	280	
Tulli	60	
Valvira	1	
Puolustusvoimat	3	
Ahvenanmaa	3	
Muut viranomaistehtäviä hoitavat tahot****	10	
Valvonta yhteensä	1066	74620000

* Sisältää tutkimuksen

** Sisältää valtuutetut tarkastajat ja näytteenottajat

*** kunnaneläinlääkärit tekevät tuotantoeläimiin liittyvien viranomaistehtävien lisäksi myös seura- ja harrasteläimiin sekä luonnonvaraisiin eläimiin liittyviä viranomaistehtäviä

**** Sisältää hygieniaosaamistestaaajat ja valtuutetut raja-eläinlääkärit

Taulukko 5b. Elintarvikeketjun laboratoriotoiminnan resurssit toimintakokonaisuuksittain.

	Käytettävissä olevat htv:t	Arvio taloudellisista resursseista (1 htv = 70000 €)
Kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys yhteensä	80	5600000
Evira	80	
Eläinten terveys ja hyvinvointi yhteensä	155	10850000
Evira	155	
Elintarviketurvallisuus yhteensä	145	10150000
Evira	90	
Tulli	25	
Yksityiset ja kunnalliset laboratoriot	30	
Laboratoriotoiminta yhteensä	380	26600000

Julkisen talouden resursseihin on suunniteltu merkittäviä tuottavuustavoitteita ja toimintamenojen vähennyksiä vuosille 2015 - 2018. Laskevat määräraha-kehitykset vaikuttavat myös Eviran resursseihin ja toimintaa joudutaan vahvasti sopeuttamaan vastaamaan käytettävissä olevia resursseja seuraavina vuosina.

Myös aluehallinnon toimintameno- ja kokonaisuudessaan laskevat. Aluehallintovirastojen resursseja koskevaan suunnitelmaan saatiin kuitenkin pieni lisäys eläinsuojelu- ja elintarviketurvallisuustehtäviin korjaamaan aiempia tuottavuusvähennyksiä MMM:n hallinnonalan tehtävissä. Suhteessa jatkuvasti lisääntyviin lakisääteisiin tehtäviin, on resursseja kuitenkin myös aluehallintovirastossa edelleen liian vähän.

ELY-keskusten henkilöstömäärärahoihin kohdistuu merkittäviä alentamispaineita suunnittelu- ja kaudella. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kaikkiin ELY-keskusten tehtäviin on käytettävissä aiempaa vähemmän henkilökuntaa. Evira on ryhtynyt toimenpiteisiin varmistukseksi ohjauksensa tehtävien tarkoituksenmukaisen hoidon. Valvontaja on teemoitettu siten, että muutamien valvontasektorien osalta valvontaa tehdään vain joka kolmas vuosi ja tällöin valvontaan on käytettävissä enemmän resursseja. Tämä tehostaa resurssien käyttöä. Myös tehtävien keskittämistä ELY-keskusten välillä selvitetään.

Kuntien elintarvikevalvonnan resurssit ovat selvästi tarvetta vähäisempiä eivätkä riitä riskiperusteisesti suunnitellun valvonnan toteuttamiseen. Kunnat ovat kuitenkin pystyneet hoitamaan erityistilanteet hyvin. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnassa kuntien viranomaisten resurssitilanne on parantunut merkittävästi viime vuosina, kun uusia valvontaeläinlääkäreiden virkoja on voitu eläinlääkintähuoltolain määrärahojen turvin perustaa yhteistoiminta-alueille. Myös eläinlääkäreiden rekrytointi kuntiin on helpottunut aiempiin vuosiin verrattuna.

Henkilöstön määrän riittävyyttä ja osaamista seurataan vuosiraportoinnissa ja auditoinnein. Resurssikeskustelua käydään vuotuisissa tulossopimusneuvotteluissa kaikilla hallinnon tasoilla.

Liitteet

Liite 1. Kasvintuotannon edellytysten ja kasvinterveyden toimenpiteet 2017 - 2018

Kasvintuotannon edellytysten ja kasvinterveyden prosessi	Toimenpiteet /painopisteet		Viranomaiset, joita toimenpide koskee, merkitty rastilla (X)						
	2017	2018	AVI:t	ELY-keskukset	Kunnat	Tulli	Valvira	Tukes	Evira
Kylvösiementen sertifiointi, lajiketkimustehtävät ja siemenkauppa	Valvontaa kohdistetaan sisämarkkinoilta tuleviin kylvösiemeneriin	Valvontaa kohdistetaan sisämarkkinoilta tuleviin kylvösiemeneriin		x					x
	Luomusiemen valvonta ja tiedotus	Luomusiemen valvonta ja tiedotus		x					x
Hukkakaura	Yhteistoiminta-alueiden ohjausta, koulutusta ja neuvontaa tehostetaan hukkakauran torjunnassa.	Yhteistoiminta-alueiden ohjausta, koulutusta ja neuvontaa tehostetaan hukkakauran torjunnassa.		x	x				x
Hukkakaura	Hukkakaurarekisterin siirto uuteen tukisovellukseen ja rekisterin käytettävyyden parantaminen	Hukkakaurarekisterin siirto uuteen tukisovellukseen ja rekisterin käytettävyyden parantaminen		x	x				x
Lannoitevalmisteet	Sähköisen asiointin kehittäminen								x
	Valvontatietojen tehokkaampi hyödyntäminen riskiperusteisen valvontasuunnitelman laadinnassa								x
	Kansallisen lannoitelainsäädännön uudistustyö ja toimeenpanoon valmistautuminen	Kansallisen lannoitelainsäädännön uudistustyö ja toimeenpano		x					x
	EU-lannoiteasetuksen valmisteluun osallistuminen ja toimeenpanoon valmistautuminen	EU-lannoiteasetuksen toimeenpano		x					x
Kasvinsuojeluaineet	Riskiperusteisen valvonnan, valvonnan vaikuttavuuden ja niiden arvioinnin kehittäminen sekä yhteistyön lisääminen muiden valvontaviranomaisten			x		x		x	x

	kanssa FVOn auditoinnista saadun palautteen mukaisesti.									
Kasvinterveys, taimiaineisto ja metsänviljelyaineisto	Puisen pakkausmateriaalin ja maahantuotavan lehtipuutavaran valvonnan kehittäminen									
	Verkkokauppojen valvonnan aloittaminen.								X	
	Avoimen säädäntä hyödyntämisen kehittäminen valvon- nassa									
	Selvitetään solukkoviljelyä varten kehitettävien klooniyhdistelmien rekisteröinnin perusteita ja mitä muutoksia MEVI -tietojärjestelmään on tehtävä, jotta rekisteröinti ja siihen liittyvä tuotantomäärien seuranta voidaan toteuttaa.									X
	Toimeenpannaan yhteistyössä Metlan, MMM:n ja alan toimijoiden kanssa Metlan hankkeessa "Metsänviljelyaineiston käyttöalueiden määrittely" saadut tulokset.									X
Luonnonmukainen tuotanto	Tuotteiden jäljitys luomuketjussa: jäljittäminen rutiiniksi	Tuotteiden jäljitys luomuketjussa: jäljittäminen rutiiniksi	X	X	X	X	X		X	
Muuntogeeniset tuotantopanokset ja elintarvikkeet									X	

Liite 2. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin toimenpiteet 2017 – 2018

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin prosessi	Valvontasuunnitelmiin sisällytettävä valvonnan painopiste	2017			2018		
		Evira	AVI	Kunta	Evira	AVI	Kunta
Yhteiset	Eläinlääkintähuollon arviointi- ja ohjauskäyntien toteuttaminen	x	x		x	x	
	Täydentävien ehtojen eläinten hyvinvointia koskevien uusien vaatimusten toimeenpano	x	x				
	Elvi:n käyttöönotto	x	x	x?	x	x	x
	AVI-kohtainen painopiste (valvonta-alue, jossa todettu puutteita AVIn alueella)		x	x			
Eläinten terveys	EU -eläintautilain toimeenpano	x			x		
Eläinten lääkitseminen	Uudistetun eläinten lääkitsemistä ja lääkkeiden luovutusta koskevan lainsäädännön toimeenpano	x	x	x			
Eläinten hyvinvointi	Uudistetun eläinsuojelulain toimeenpano	x	x	x?	x	x	x
Eläimistä saatavat sivutuotteet	Vuosittaisen riskiperusteisen sivutuotevalvontasuunnitelman toimeenpano	x	x	x			
	Toimijoille annetut seuraamukset ja puutteiden korjaamistoimenpiteiden varmistaminen	x	x	x			
	Kuolleiden lampaiden säädösten mukaisen hävittämisen valvonnan tehostaminen keräilyalueella	x	x	x			
Laboratoriopalvelut	Laboratoriopalvelujen sähköistä asiointia kehitetään vaiheittain. Vuonna 2017 pyritään saamaan sähköinen tiedonsiirto ELMOsta ETT:n Naseva- ja Silkava-ohjelmiin sekä aloittamaan luomaan laboratorion lähete- ja tulospalvelua internetissä. Internet-pohjaisessa palvelussa hyödynnetään eläinlääkäriohjelmaa varten tehtyä sekä SähköSiemen -määrittelyä.	x			x		

Liite 3. Elintarviketurvallisuuden toimenpiteet 2017 – 2018

Elintarviketurvallisuuden prosessi	Toimenpiteet /painopisteet		Viranomaiset, joita toimenpide koskee, merkitty rastilla (X)							
	2017	2018	AVI:t	ELY-keskukset	Kunnat	Kunnan-eläinlääkärit	Tulli	Valvira	Puolustusvoimat	Evira
Yhteiset	KUTI-kokonaisuuden käytön varmistaminen, tietojen käyttö ja päivitys	KUTI-tietojen hyödyntäminen valvonnan ohjauksessa	x		x	x	x			x
	Uuden riskiluokituksen toimeenpano		x		x					x
	VATI-hanke	VATI-hanke	x		x		x	x	x	x
Elintarvikkeiden alkutuotanto	Alkutuotannon hygieniavalvonta tiloilla, joiden raakamaitoa toimitetaan kuluttajien käyttöön (voidaan toteuttaa alkutuotantoasetuksen muutoksen ja ohjeistuksen jälkeen) Nimisuojan valvontahanke	Alkutuotannon hygieniavalvonta tiloilla, joiden raakamaitoa toimitetaan kuluttajien käyttöön	x		x					x
Lihantarkastus										
Elintarvikkeiden valmistus	Elintarvikevalvonnan yhdenmukaistaminen Oivan käyttöönoton jälkeen	Elintarvikevalvonnan yhdenmukaistaminen Oivan käyttöönoton jälkeen	x		x				x	x
	Nimisuojan valvontahanke		x		x					x
Kuljetus	Elintarvikevalvonnan yhdenmukaistaminen Oivan käyttöönoton jälkeen	Elintarvikevalvonnan yhdenmukaistaminen Oivan käyttöönoton jälkeen	x		x					x
Elintarvikkeiden myynti ja tarjoilu	Elintarvikevalvonnan yhdenmukaistaminen Oivan käyttöönoton jälkeen Kasvisten alkuperän valvontahanke Nimisuojan valvontahanke	Elintarvikevalvonnan yhdenmukaistaminen Oivan käyttöönoton jälkeen	x		x				x	x

	Salmonella ja listeria viipaloiduissa juustoissa (jatkuu jos vuoden 2016 näytemäärä ei ole riittävä)	Pakastevihannesten patogeeneit (alkaa, kun juusto-projekti loppuu)	x		x					x
Elintarvikepetokset	Petosten valvonnan ja torjunnan kehittäminen	Petosten valvonnan ja torjunnan kehittäminen	x		x		x			x
Sisämarkkinakauppa	Kasvisten alkuperän valvontahanke Nimisuojan valvontahanke						x			x
Vienti	Vientivalvontajärjestelmien ja sähköisen eCert-todistusjärjestelmän kehittäminen	Vientivalvontajärjestelmien ylläpito ja sähköisen eCert-todistusjärjestelmän kehittäminen/käyttöönotto			x	x	x			x
Tuonti	Kasvisten alkuperän valvontahanke Nimisuojan valvontahanke						x			x
Kontaktimateriaali-alan toiminnot										
Rehuvälvonta										

Liite 4. Ydinprosessien indikaattorit ja mittarit

Mittarit ja niiden tavoitteet ovat luonnoksia, jotka saattavat muuttua ja täydentyä suunnittelu-kaudella.

Kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys

1. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden indikaattori	
Indikaattori (numero viittaa Eviran strategian päämääriin)	Indikaattorin tavoite
1.5. Uusien vaarallisten kasvintuhoojien määrä pysyvästi	ei lainkaan
3.1. Maatalouden tuotantopanosten valvontakohteet täyttävät vaatimukset	Seurattava luku, ei tavoitetta
3.2. Kasvinsuojeluaineiden käyttömäärät	Seurattava luku, ei tavoitetta
3.3. Markkinoilla olevien elintarvikkeiden kotimaisuusaste	Seurattava luku, ei tavoitetta
2. Kasvintuotannon edellytysten ja kasvinterveyden alaprosessien mittarit	
2.1. Kasvinterveys ja taimiaineisto	
2.1.1. Kasvinterveys ja taimiaineisto	
<i>Vaikuttavuusindikaattorit</i>	<i>Tavoite</i>
IND1. Uusien vaarallisten kasvintuhoojien määrä pysyvästi (ks. Kohta 1)	ei lainkaan
IND2. Säädöksiä noudattaneiden toimijoiden osuus	100 %
IND3. Säädökset täyttäneiden tuontierien osuus, %	100 %
<i>Tehokkuuden ja laadun mittarit</i>	<i>Tavoite</i>
MIT1. Valvontasuunnitelman toteutumis %	100
MIT2. Suoritteen hinta	Täydentyy myöhemmin.
MIT3. Perunan laboratorioanalyysin läpimenoaika, vrk	Täydentyy myöhemmin.
2.1.2. Metsänviljelyaineisto	
<i>Vaikuttavuusindikaattorit</i>	<i>Tavoite</i>
IND1. Säädöksiä noudattaneiden toimijoiden osuus	100
<i>Tehokkuuden ja laadun mittarit</i>	<i>Tavoite</i>
MIT1. Valvontasuunnitelman toteutumis%	100
MIT2. Suoritteen hinta, €	Täydentyy myöhemmin.
2.3. Lannoitevalmisteiden valvonta	
<i>Vaikuttavuusindikaattorit</i>	<i>Tavoite</i>
IND1. Säädöksiä noudattaneiden toimijoiden osuus, %	100
IND2. Säädökset täyttäneiden erien osuus, %	Täydentyy myöhemmin.
<i>Tehokkuuden ja laadun mittarit</i>	<i>Tavoite</i>
MIT1. Valvontasuunnitelman toteutumis %	100
MIT2. Suoritteen hinta	Täydentyy myöhemmin.
2.4. Siementarkastus	
2.4.1. Siementen sertifiointi	
<i>Vaikuttavuusindikaattorit</i>	<i>Tavoite</i>
IND1. Viljelystarkastuksissa hylätyn pinta-alan osuus, %	1-5 %

<i>Tehokkuuden ja laadun mittarit</i>	<i>Tavoite</i>
MIT1 Laboratorioanalyysin läpimenoaika, vrk	Täydentyä myöhemmin.
MIT2 Kustannusvastaavuus, %	Täydentyä myöhemmin.
2.4.2. Lajiketestausta	
<i>Tehokkuuden ja laadun mittarit</i>	<i>Tavoite</i>
MIT1. Suorituksen hinta, €	Täydentyä myöhemmin.
2.4.3. Siemenkaupan markkinavalvonta	
<i>Vaikuttavuusindikaattorit</i>	<i>Tavoite</i>
IND2. Säädöksiä noudattaneiden toimijoiden osuus, %	Täydentyä myöhemmin.
<i>Tehokkuuden ja laadun mittarit</i>	<i>Tavoite</i>
MIT1. Valvontasuunnitelman toteutus %	100
MIT2. Suorituksen hinta	Täydentyä myöhemmin.
2.5. Hukkakauravalvonta	
<i>Vaikuttavuusindikaattorit</i>	<i>Tavoite</i>
IND1. Pahasti saastunut peltoala	
- % peltoalasta	alle 0,35
<i>Tehokkuuden ja laadun mittarit</i>	<i>Tavoite</i>
MIT1. Valvontasuunnitelman toteutus %	100
MIT2. Suorituksen hinta	Täydentyä myöhemmin.
2.6. Kasvinsuojeluaineiden käytön valvonta	
<i>Vaikuttavuusindikaattorit</i>	<i>Tavoite</i>
IND1. Säädöksiä noudattaneiden toimijoiden osuus, %	Täydentyä myöhemmin.
<i>Tehokkuuden ja laadun mittarit</i>	<i>Tavoite</i>
MIT1. Valvontasuunnitelman toteutus %	100
MIT2. Suorituksen hinta, €	Täydentyä myöhemmin.
2.7. Luomuvalvonta	
<i>Vaikuttavuusindikaattorit</i>	<i>Tavoite</i>
IND1. Vaatimukset täyttäneiden toimijoiden osuus, %	100
<i>Tehokkuuden ja laadun mittarit</i>	<i>Tavoite</i>
MIT1. Tarkastuspäätösten toimittaminen määräajassa, %	100
MIT2. Suorituksen kustannus, €	Täydentyä myöhemmin.

Eläinten terveys ja hyvinvointi

1. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden indikaattori (=Eviran strategian vaikuttavuusindikaattorit)	
Indikaattori (numero viittaa Eviran strategian päämääriin)	Indikaattorin tavoite
1.3. Eläimet: Helposti leviävien ja vaarallisten eläintautita- pausten määrä	<1
1.4. Terveystuho-ohjelmien kattavuus	
2.1. Eläinten hyvinvoinnin valvontakohteet täyttävät vaatimuk- set (%)	
2.2. Mikrobilääkkeiden käyttömäärät	Täydentyä myöhemmin

2. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin alaprosessien mittarit	
2.1. Eläinten terveys	
<i>Vaikuttavuusindikaattorit</i>	<i>Tavoite</i>
IND1. Vaarallisten eläintautitapausten määrä, kpl	<1
IND2. Helposti leviävien eläintautitapausten määrä, kpl	<1
IND3. Valvottavien eläintautitapausten määrä, kpl (pitopaikat, luonnonvaraisilla eläimillä tautipurkaumat/yksittäiset eläimet)	
<i>Tehokkuuden ja laadun mittarit</i>	<i>Tavoite</i>
MIT1. Valvontasuunnitelman toteutus %	100
MIT2. Vastustettavien eläintautitapauseräilyjen määrä, lkm	Täydentyy myöhemmin
MIT3. Seurantasuunnitelman toteutuminen (ETL 18 §)	100
2.2. Eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvonta	
<i>Vaikuttavuusindikaattorit</i>	<i>Tavoite</i>
IND1. Säädöksiä noudattaneiden tilojen osuus perusvalvonnassa, %	65
IND2. Tilat, joilla on havaittu vakavia puutteita perusvalvonnassa, %	Täydentyy myöhemmin
<i>Tehokkuuden ja laadun mittarit</i>	<i>Tavoite</i>
MIT1. Valvontasuunnitelman toteutus %	100
MIT2. Suoritteiden hinta, €	Täydentyy myöhemmin
2.3. Eläinten lääkitseminen	
<i>Vaikuttavuusindikaattorit</i>	<i>Tavoite</i>
IND1. Säädöksiä noudattaneiden toimijoiden osuus valvotuista	Täydentyy myöhemmin
IND2. Vakavia puutteita valvotuista, %	Täydentyy myöhemmin
<i>Tehokkuuden ja laadun mittarit</i>	<i>Tavoite</i>
MIT1. Suunnitelmallisen valvonnan suoritteiden hinta AVI:ssa	Täydentyy myöhemmin
S1. Tarkastusten kattavuus, %	3 - 4, seurantamittari
2.3. Elävien eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppa ja tuonti	
<i>Vaikuttavuusindikaattorit</i>	<i>Tavoite</i>
IND1. Reklamaatiot ja laittomat viennit eläinten ja tuotteiden sisämarkkinakaupassa, kpl	Täydentyy myöhemmin
IND2. Vastoin maahantuontimääräyksiä tuotujen erien lukumäärä sisämarkkinakaupassa, kpl	Täydentyy myöhemmin
IND3. Kolmansista maista tuotujen erien lkm, joissa todettu puutteita todettu rajavalvonnassa	Täydentyy myöhemmin
<i>Tehokkuuden ja laadun mittarit</i>	<i>Tavoite</i>
S1. Elävien eläinten tuontierien tarkastusten kattavuus sisämarkkinakaupassa	Seurantamittari
2.4. Eläinten hyvinvointi	
<i>Vaikuttavuusindikaattorit</i>	<i>Tavoite</i>
IND1. Säädöksiä noudattaneiden toimijoiden osuus, %	Täydentyy myöhemmin
IND2. Vakavat laiminlyönnot, %	Täydentyy myöhemmin
IND3. Säädöksiä noudattaneiden toimijoiden osuus eläinkuljetuksissa, %	Täydentyy myöhemmin
<i>Tehokkuuden ja laadun mittarit</i>	<i>Tavoite</i>

MIT1. Tilatason valvontasuunnitelman toteutumisaste, %	100 %
MIT2. Valvontasuunnitelman toteutumisaste eläinkuljetuksissa, %	2 - 4 % kaupallisista kuljetuksista
MIT3. Epäilyyn perustuvien tarkastusten lkm, kpl	Täydentyy myöhemmin
MIT4. Suoritteiden hinta	Täydentyy myöhemmin
S1. Otantatarkastusten kattavuus valvontasuunnitelman perusteella, %	Seurantamittari
2.5. Eläimistä saatavat sivutuotteet	
<i>Vaikuttavuusindikaattorit</i>	<i>Tavoite</i>
IND1. Säädöksiä noudattaneiden toimijoiden osuus, %	Täydentyy myöhemmin
IND2. Vakavat puutteet laitosvalvonnassa, %	Täydentyy myöhemmin
IND3. Kolmansista maista tuotujen sivutuote-erien lkm, joissa todettu puutteita rajavalvonnassa	Täydentyy myöhemmin
<i>Tehokkuuden ja laadun mittarit</i>	
MIT1. Valvontasuunnitelman toteutumisaste, %	100
MIT2. Tarkastuskäynnin hinta	Täydentyy myöhemmin
S1. Tarkastusten kattavuus, %	Seurantamittari
S2. Sivutuotteiden tuontierien tarkastusten kattavuus sisämarkkinakaupassa	Seurantamittari
2.6. Täydentävien ehtojen valvonta	
<i>Vaikuttavuusindikaattorit</i>	<i>Tavoite</i>
IND1. Tilat, joille on ehdotettu tukileikkauksia otantatarkastusten perusteella, kpl	Täydentyy myöhemmin
IND2. Tilat, joille on ehdotettu tukileikkauksia otantatarkastusten perusteella, %	Täydentyy myöhemmin
IND3. Laajennusvalvontojen kokonais-lkm, kpl	Täydentyy myöhemmin
IND4. Tilat, joille on ehdotettu tukileikkauksia laajennusvalvontojen perusteella, kpl	Täydentyy myöhemmin
<i>Tehokkuuden ja laadun mittarit</i>	
MIT1. Perusotannan valvontasuunnitelman toteutumisaste määrääjässä	Täydentyy myöhemmin
MIT2. Eviran valvontaohjeiden valmistuminen	Vuosittain 1.3. mennessä

Elintarviketurvallisuus

Elintarvikkeet	
Indikaattori/mittari	Indikaattorin/mittarin tavoite
1. Valvonnan vaikuttavuus	
Todetut elintarvikevälitteiset tautitapaukset ihmisillä	Raja-arvo, tapauksia /100000 asukasta
- EHEC	0,6
- Listeria	1,3
- Salmonella	6,0
- Yersinia	10,0
- Kampylobakteeri	13,4
Kotimaisten elintarvikkeiden ja rehujen hometoksiinipitoisuus	Seurataan, ei tavoitetta
Oiva-valvontatulosten kehitys	Oiva-järjestelmän piiriin kuuluvien toimijoiden määrä 2014 98%, 2015 88%, 2016 100%
	Kahden parhaimman (oivallinen ja hyvä) arvostuksen osuus 2014 85%, 2015 88%, 2016 90%

Toiminnan parantuminen Oiva-tarkastusten myötä.	100 % C arvosanan saaneista toimijoista on saanut seuraavassa tarkastuksessa A tai B arvosanan 100 % D arvosanan saaneista toimijoista on saanut seuraavassa tarkastuksessa A tai B arvosanan
Pakkausmerkintätarkastusten osuus (%), joissa ei ole tavattu merkittäviä puutteita	85 % toimijoista noudattaa säädöksiä (on saanut pakkausmerkintäriiveiltä A tai B arvosanan).
Pakkokeinojen määrä	98 % toimijoista noudattaa säädöksiä.
2. Valvonnan tehokkuus ja laatu	
Oiva-tarkastusten tulosten hajonta valvontayksiköiden välillä	Tavoite määritetään, kun kahden ensimmäisen vuoden tulokset ovat käytettävissä.
Tarkastusten kattavuus (elintarvikehuoneistot)	Tavoite määritellään kohdeluokittain myöhemmin.
Tarkastusmäärätoteuma suhteessa riskiperusteiseen tarkastussuunnitelmaan, %	Riskiperusteisesti laadittu valvontasuunnitelma toteutuu vähintään 90 %:sti
Valvontakohteiden määrä suhteessa suunniteltuun valvontaresurssiin, kohteita/htv	Tavoite asetetaan myöhemmin.
Tarkastustehokkuus, tarkastuksia/htv	130 tarkastusta/htv
Suoritteen hinta, €/suorite	Tavoite määritetään, kun kahden ensimmäisen vuoden tulokset ovat käytettävissä.
Ruokamyrkytysepidemioiden epäilyilmoitusten tekeminen (kpl/100000 asukasta)	Tavoite määritellään, kun kahden vuoden tiedot ovat käytettävissä.
Rehuvalvonta	
1. Vaikuttavuusindikaattorit	
IND1. Salmonella esiintyvyys tuotantoeläinten rehuissa, %	alle 1
IND2. Säädöksiä noudattaneiden toimijoiden osuus, %	99
IND3. Säädökset täyttäneiden tuontierien osuus, %	Täydentyy myöhemmin
2. Tehokkuuden ja laadun mittarit	
MIT1. Valvontasuunnitelman toteutumis %	100
MIT2. Suoritteen hinta	Täydentyy myöhemmin

Liite 5. Valtakunnallinen eläinlääkintähuollon ohjelma (EHO)

<http://www.evira.fi/portal/fi/tietoa+evirasta/esittely/toiminta/valvonta/suunnitelmat+ja+ohjelmat/ymparistoterveydenhuollon+valvontaohjelma/elainten+terveyden+ja+hyvinvoinnin+valvontaohjelma/>